

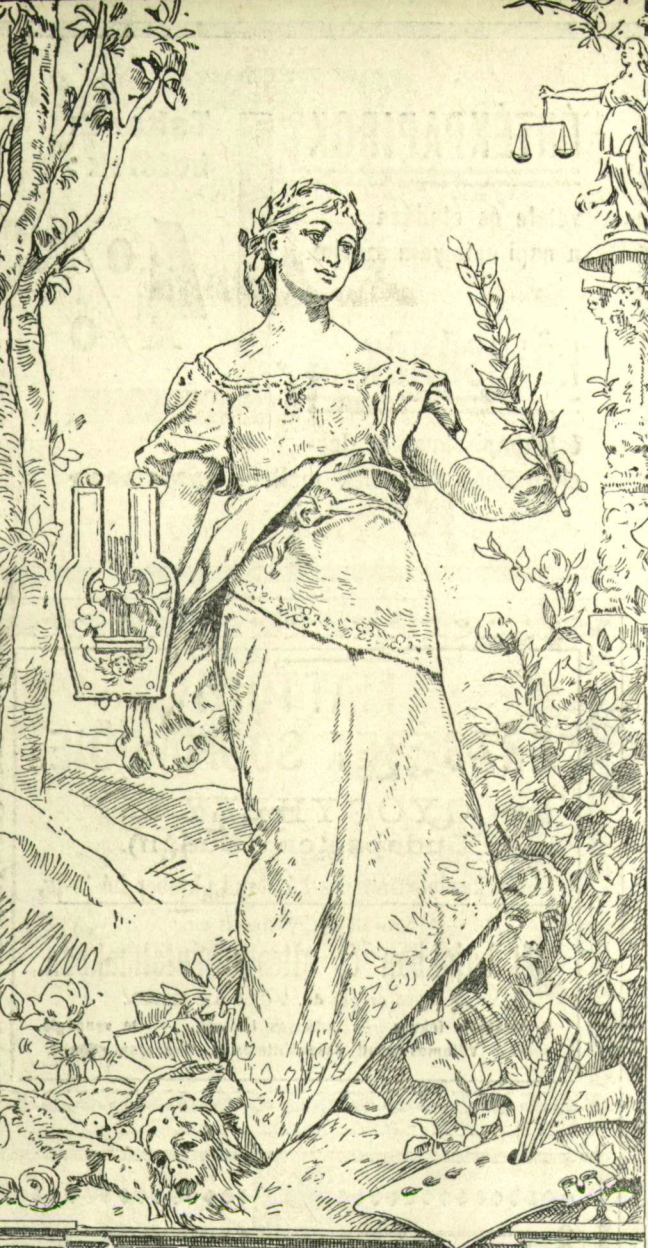
A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

XII. évfolyam.

KISS JÓZSEF.

37. szám.

ALAPITTATOTT 1870.

Angol, francia
uri divatcikkek, és
fehérnemű- és kalapraktár.

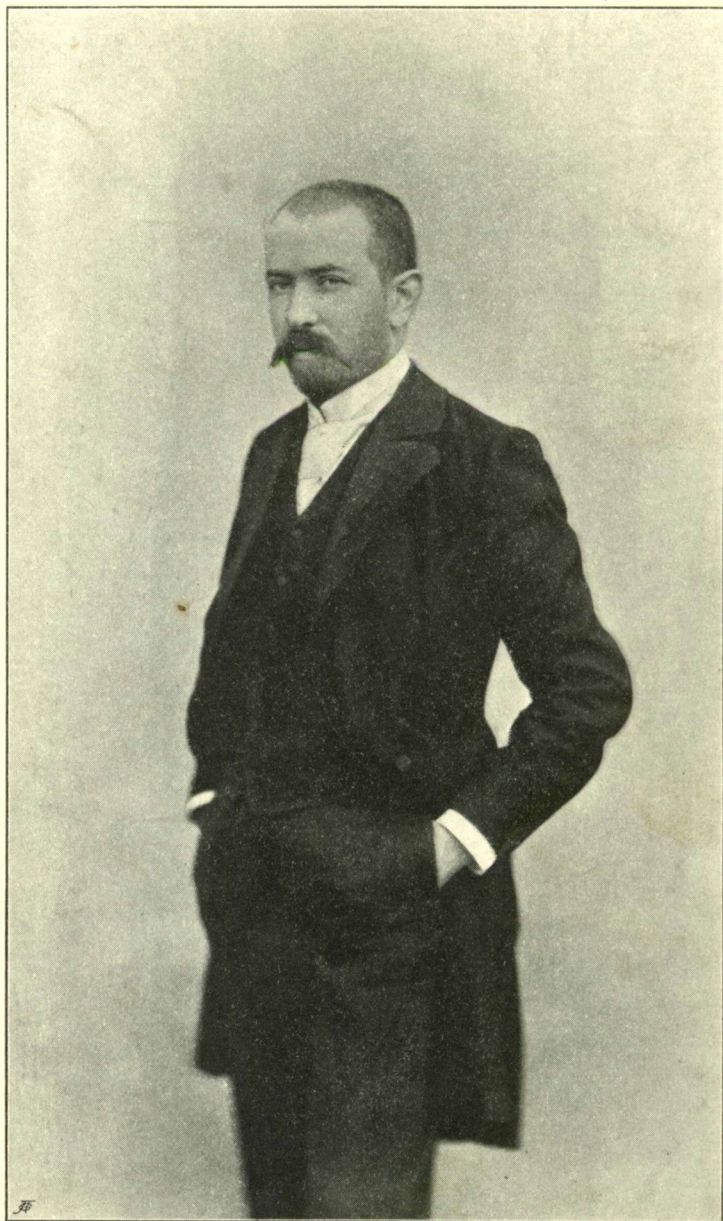
Várady Béla

Budapest, IV., Kishid-utca 9.

Készít férfiruhákat kizárólag
angol szövetekből
méterek szerint.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

RÉVAI MÓR

Mercur-bank

és váltó-üzlet részv.-társ.

BUDAPEST IV. ker., Váci-utca 37.
(Saját ház.)

ÉRTÉKPAPIROK

vétele és eladása
a napi árfolyam szerint.

KÖLCSÖNÖK

értékpapírokra a leg-
előnyösebb feltételek mellett. *****

Takarék
betétek:

4%

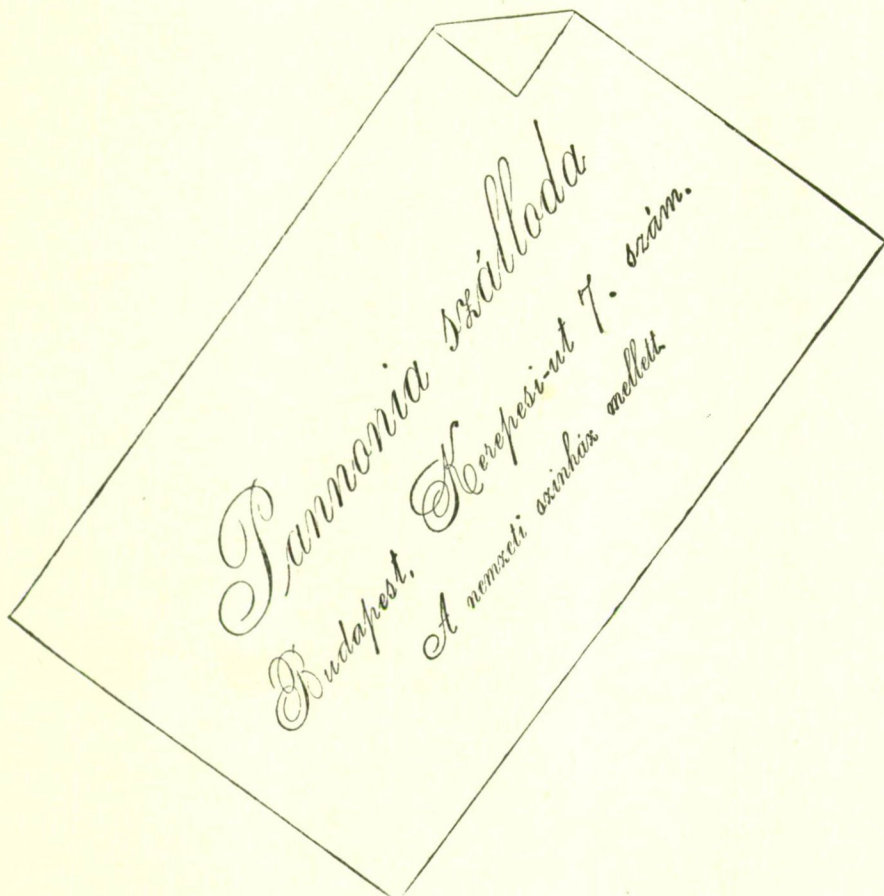
MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE.

GYÓGYHELY
Budapesten (Budán).

Idény kezdete: április hó 15-től október hó 15-ig.

Kiváló gyógyhatással bír
női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos: **dr. POLGÁR EMIL.**
Egészséges fekvés. — Jutányos lakások. — Jó vendéglő.
Villamos-vasuti összeköttetés a fővárossal.

Dr. Kovács Ernő
gyógyszertára és illat-
szergyára

Toilett-titkok

czimü füzetkét kívánatra
ingyen és bérmentve küld.

Budapest, Gyár-u. 17.

MICHELSTÄDTER S. E. és H.

BUDAPEST

Váci-utca 3. — Erzsébet-körút 15.

Legnagyobb czipőraktár.

Czipők csak a legjobb anyagból, a leg-
elegánsabb alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készítője a gomb-
fűzés- és —
czugnélküli Triumph-
czipőnek, mely egy érintés-
sel fel- és lehuzható.

Vidéki rendelések pontosan esz-
közletnek. Rendelésnél elég egy
jól illő ócska czipő beküldése.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Röck Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 2 Ⓞ Budapest, szeptember hó 15. Ⓞ —

Krónika.

Glosszák a hétről.

— szept. 12.

† *Pulszky Ágost.* Egy czipruságot szeretnék letenni a Pulszky Ágost ravatalára, de félek, hogy nevetséges találok vele lenni. Hiszen ami ezzel az emberrel egybefüggött: mind csupa nevetség volt. Politikáról nem is szólván, de: *jogbölcshészet* — ezt a szót csak ki kell mondani, hogy hasrengető kaczaj támadjon Kárpátoktól Adriáig. Sőt nem is *jogbölcshészet*, hanem *észjog*, noha szegény Pulszkynak fele élete abban telt el, hogy megdöntse az észtől való jog fogalmát, s a lett, szervesen fejlődött jogét tegye helyébe, míg most Pikler Gyula állítja vissza a helyes értelemben értett észjog becsületét, bebizonyítván, hogy e szerves fejlődésnek is okos átlátás a mozgatója. Mindez lehet érdekes vagy nem érdekes, de bizonyos, hogy mindezekről azoknak volt és van legcsekélyebb sejtelve, kik előtt csak ki kell mondani a szót, hogy: *észjog*, hogy menten kipukkadjon belőlük a kaczagás: *észjog!... Guszti!... höh-hö!...* Tegyük fel — talán úgy is volt — hogy Pulszky Ágost politikusnak nem volt elég következetes és tudósnak nem elég megállapodott. Mégis megint csak bizonyos, hogy egyike volt ez ország leghivatottabb politikusainak, legelső tudósainak s legencziklopédikusabb mindentudóinak. Az ember azt hinné, hogy, ha ahol mindez nem ritkaság, ott is megbecsülnek minden effajta embert: minálunk az ilyenek oltárt emelnek. Az ember azt hinné, hogy ha a tudósoknak eléggé bővében levő német vagy angol egyegy Virchownek, Mommsennek vagy Sir John Lubbocknak mosolyogva nézi el, hogy nem a legjobb politikus: minálunk meg éppen nagy becsben állhatott az a Pulszky Ágost, akinél sokkal rosszabb politikusok voltak már nálunk miniszterek is és tudatlanabb fráterek bizottsági előadók. Annál is inkább, mert Pulszky Ágost még szegény ember sem volt, mint, élete végén, Pulszky Ferencz, és elkezelésekkel sem gyanusíthatták, mint a szegény, halálba kergetett Pulszky Károlyt. Ezt a három embert, főképp Ferenczet és Károlyt a maguk szakmaiban a leggeniálisabbak sorából valóknak ismerte az egész művelt világ, főképp az ilyenekben szakértő és döntő Anglia. Még azt sem lehetett mondani, hogy: hja, könnyű Angliának, Anglia nem ismerte őket személyesen — mert inkább, személye-

sen is jobban ismerte és jobban értékelte őket, mint hazájuk. Már most tegyük föl akármit; tegyük föl, hogy Pulszky Ferencz cinikus nepotista volt, Pulszky Károly közönséges sikkasztó és Pulszky Ágost nevetséges figura — akkor is megmarad a kérdés: hogy van az, hogy éppen a mi országunkban és csakis minálunk cinikus nepotisták, közönséges sikkasztók és nevetséges figurák azok az emberek, akiknek a kis ujjában több ész, tehetség, tudás és genie van, mint honfitársaik kilencz tized részében együttvéve?! Komolyan azt hiszik, hogy Baco óta az angol, Eiffelt kivéve a francia és kivétel nélkül a német: emberül, polgárul és gentlemanül különb fából faragott, jobb, becsületesebb, önzetlenebb, komolyabb és kevésbé bogaras, mint a magyar?! Én nem hiszem — de most, a krokodiluskönyvek utálatos hetében czipruság helyett ezt a népszerűtlen kérdést teszem a népszerűtlen ember ravatalára.

Szilágyi után Pulszky Ágost — idestova a választási törvényből el kell hagyni a föltételt, hogy a képviselő irni-olvasni tudjon.

A gönczi beszéd! Gróf Károlyi Sándornak sok mindenben igaza lehet, s csak egy rövid kis szó kellett volna a beszédjében, s egy rövid kis szónak kellett volna kimeradni belőle, hogy igazabban mondjon mindenkinek, ki ő előtte ezer éven át szónokolt e hazában. A gróf tudniillik olyasmit mondott, hogy az ő agrárius politikája nem az uri zsebek érdeke, hanem, egyszerűen: Magyarországé. Pedig úgy kellett volna mondania, hogy az agrárius politika igenis az uri zsebek érdeke, tehát, egyszerűen: Magyarországé. Üssenek a jobbzebekre: nekik füttyül, a bal zsebekre: nekik füttyül, a magyar fülemile mindig nekik füttyül, mindig is nekik füttyült, s valami javulás vagy változás ebben, higyjék el nekem: éppen most mehet végbe. Hol és hogyan — egyelőre magam sem tudom, de van egy csalhatatlan külső jele! az, hogy a nagyurak kezdenek megint részt venni a magyar nyilvános életben. Ez urakról mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy a szereplés viszketege bántaná őket. Huszonöt esztendőn át nyugodtan ültek a kaszinóban s megelégedtek azzal, hogy onnan intézzék az ország sorát, mint Napoleon a szerelmeit: két *parti*, vagy levél vagy tányérváltás szünetében. Aligha lettek volna ily nyugodtak, ha e huszonöt év politikája tulságosan ellen-

kezik azzal, amit ők — l'état c'est moi — Magyarország érdekének ítélnék, és aligha a bugris vagy a gentry személyes érvényesülésére való féltékenység, hogy Wekerle óta pártokat szerveznek s mandátumokra s tárczákra vadásznak, mind hevesebben s ma már gőzerővel. A mi »liberálisainknak« és »merkantilistáinknak« is jobb ez a nyilvánosság és őszinteség. Most legalább tudják, ki az ő ellenségük, hogy, mint az egyszeri baka: kiegyezzenek vele . . .

*

Magyarország a magyaroké! kiált gróf Károlyi s a magyar földet érti ezen. Micsoda chauvinizmus! Mit szólnak ehhez a bácskai rácz nábobok, a torontáli svábok, az erdélyi oláh bankok, amelyek lassanként összevásárolják egész Erdélyt, mivel a magyar mágnások nem zavarják meg az ő czirkulusaikat? Egy fajta van csak, melyet a nemes gróf recipiál a földbirtokba — s ez: a zsidó. Mert, ugy-e bár, a zsidó, kinek nemzetisége nincs, Magyarországon nem lehet más, mint magyar?

*

A nagyváradi beszéd — ó istenem, ki tagadná, hogy Tisza Kálmánnak van egy országra sőt magának való esze is? Ki tagadná, hogy az ő beszédje nem üres és nem ügyefogyott? Kivéve, hogy gazdasági fejtegetései nem emelkednek túl a szokott és hamis közhelyeken — de ezeken nem emelkedett volna túl maga Szilágyi sem, ha méltóztatott volna neki gazdasági dolgokhoz leereszkedni; mi a modernség e legfőbb kérdésében egyelőre mindnyájan csak a frázisnál tartunk, s jó jel, mert haladás és fejlődés jele, hogy, bár frázisokban is, egyáltalában beszélünk gazdasági dolgokról. De revelált volna bár a nagyváradi beszéd akár egy új Colbert-t, Marxot vagy Ricardot; lett volna bár gazdasági része is egyértékű politikai részeivel: a Tisza Kálmán régi arczképével sehogysen tudom összeegyeztetni ezt az új vonást, ezt a bőbeszédűséget, mely nem lehet szenilitás e kemény, egészséges, változatlan erejű férfiunál. Hogy' szabad beszélni, mielőtt tettek? Hogy' volt szabad föltételeket szabni az inkompatibilitáshoz, mielőtt nem volt biztos, hogy Széll Kálmán e föltételeket elfogadja? Hogy' szabad most Nagyváradon marsrutát szabni a választási hadjárat elé, mielőtt nem biztosak benne, hogy a miniszterelnök nem szegi meg e marsrutát? S egyáltalában mire való e nyílt fenyegetőzések olyanok részéről, akiktől tetteket várnak — akár szükség van e tettekre, akár nincs rájuk szükség, akár szimpátiával, akár antipátiával, de: tetteket?! Vagy, vagy. Vagy van valami komoly oka Tisza Kálmánnak, hogy a Széll Kálmán politikájával elégedetlen legyen — akkor mért nem lép ki a Széll Kálmán pártjából, mikor jól látja, hogy ez az ember nem pariroz neki, tehát nem áll az, amit Nagyváradon mond, hogy a párton belül jobban szolgálhatja elveit, mint a párton kívül? Vagy nincs komoly oka — s akkor méltó Tisza Kálmánhoz efféle minden következesek nélkül való kelletlenkedés? Nagytekintélyű politikusnak, aki egy meglévő párt tagja, két oka lehet a beszédre. Vagy az, hogy el van ragadtatva a

párt hivatalos vezérletétől s maga is izgatni és dolgozni akar mellette, vagy az, hogy e sáfárkodás egyáltalában nem tetszik neki és javulást követel, különben kilép. Tisza Kálmán egyiket sem teszi; a beszédje veleje ez: a szigonyomat ugyan távol áll tőlem, hogy használatba vegyem, de azért: *quos ego!* Ördög és pokol: mit ér a *quos ego* szigony nélkül, a *vagy-vagy: mert különben* nélkül, a fenyegetés szánkció nélkül? Fakovát nem ér — s ez a természetes, a dologban benne rejlő értéktelenség visszahat annak tekintélyére is, aki ily értéktelen eszközökkel politizál. A csősz lövöldözhet, Carvernak csak találni szabad.

*

Radocza János?? Tegnap végigmentem az Andrásy-uton, kétfelől zászlók lobogtak, nemzeti színűek, valamennyire rá volt írva: Éljen Radocza János! Zászlóra, a nemzet zászlajára irt név — teringettét, megbocsátható, ha az emberben fölkel a kérdés: kicsoda az a Radocza János? Ismerem a világtörténelmet, ismerem hazám történetét, végigbongésztam titkos emlékiratokat, sőt a tiz kötetes Szilágyi-féle történetet is, de megvallom: sejtelmem sincs róla, ki lehet az a Radocza János? Megnéztem a Pallas-Lexikonban is: a Pallas-Lexikon is hallgat s nem mondja meg: kicsoda Radocza János. Megkérdeztem egy pár *legöregebb embert*: ezek végre megmondták, hogy Radocza János évek óta képviselője a Terézvárosnak, most pedig képviselőjelöltje. De kérem, ezzel nem mondanak semmit. Nem mondják meg: mért képviseli az ország egyik legelső, legtekintélyesebb kerületét az a Radocza János, aki lehet nagyon derék, becsületes, okos és szimpatikus ember, lehet esetleg nagyon elmés ember is, aki minden kérdésre azon egy helyben tud talpraesetten felelni, csak arra az egy kérdésre nem tudott felelni évek óta: kicsoda is voltaképpen az a Radocza János?! Szívvel-lélekkel osztom a Széll Kálmán kívánságát, hogy a képviselőnek *gyökere* legyen a kerületben: de, gondolom, ne csak gyökere legyen, amivel végre is csak önmagát táplálja, de legyen koronája is, mely árnyékot és gyümölcsöt ad az egész országnak. Vagy éppen az ország fővárosa az a talaj, melyben országos jelentőségű ember nem ereszthet gyökeret?

Dixi.

A korrupciókora nem az erkölcs alapeszméinek tagadása által jellemzi magát, hanem bizonyos tág lelkiismeretességgel a bűn elkövetése s megbocsátása iránt, és bizonyos hanyagsággal az erény gyakorlatában, mely hanyagság aztán sophismák és kétkedések, életmaximák és tapasztalati szabályok fitogtatásával szépítetik.

Kemény.

*

A pokolból vissza lehet még jönni; de az emberek megvetéséből soha. Az egy olyan börtön, aminek nincs ajtaja. Az egy olyan halál, amiből nincs feltámadás.

Jókai.

*

Rossz jellemek soha sem alkalmasak valami jóra, bárminemű legyen is az.

Rousseau.

A magányból.

*Mikor elhagytott uljaimat járom,
Néha oly bűvös ígézet ül a tájon,
Mintha egy bús ünnep volna a világon.*

*Harang nem zúg — és nem hársan föl zsolozsma,
De a merre járok halkán elbolyongva
Oly álmatagon borul rám a fa lombja.*

*A lég oly napfényes, oly sugaras, enyhe,
De bánattal van a szél fuvalma telve,
S könyharmattól ragyog a violák kelyhe.*

*És oly mélabus, oly magányos a lelkem,
Mintha elhagyott volna valaki engem,
Akit forró szívvél, igazán szerettem.*

Veszzelei Károly.

A kis klarinétos.

Irta: MOLNÁR FERENCZ.

I.

Egy hervadó kis kertben a rózsatők alatt két sorban álltak a fehér violák. A violák között pad volt s itt ült Lázár kisasszony. Csöndesen ült, ölébe tette a kezét és szomorú tekintettel nézte a sárguló kis bokrokat. Kedves őszi reggel volt, valami gyöngé, alig langyos napsugár fénylett körülötte. Lázár kisasszony fekete ruhában volt, ki volt sirva a szeme s a kezében összegyűrt zsebkendőt tartott. Tegnap délután temették el az apját s bizony nagyon keserű volt ez a ma reggeli ébredés. A kisasszonynak négy kis testvére volt, a legidősebb köztük az idén lett tizenkét éves. A két fiatalabbik fiú volt és ha még megmondom azt is, hogy az öt Lázár gyereknek az apján kívül senkije se volt a világon, mindjárt világossá válik, hogy a kisasszonyra, akinek Klári volt a neve, nagyon szomorú teher szakadt.

Ott ült a fehér violák közt és a fejével bólongatott, nagyon kicsikéket, éppen csak hogy megmozdult tiszta, fehér arca s fölötte a vastag, sötét hajfonatból kerekített Gretchen-frizura. E pillanatban annyi volt a baja, hogy igazán nem gondolt semmire s mintha ébren se volna, elaludt a pillantása egy violaszín őszi rózsán.

Ekkor jött be a kertajtón Marschall ur, a klarinétos. Frissen lépett, látszott rajta, hogy most kelt föl, jó hideg vízben mosakodott, vizes kefével simította a haját, felkötötte a bajuszát, reggelizett, szivarra gyújtott, szóval a kellemes reggeli érzést élvezte, amely kijár minden jóalvásu embernek. Ha nem jött volna ily szomorú helyre, bizonyára mosolygott volna a kis Marschall, de így ünnepélyes arcot vágott és mély hódolattal emelte meg a kalapját Lázár kisasszony előtt. Nem volt éppen csunya ember, de vézna és kopott, természet nézve alacsony és egy kicsit előrehajlott fejű.

Mindjárt bele is fogott a mondókájába:

— Klári kisasszony — mondta és a kalapját nem tette vissza a fejére — édes Klári kisasszony, mindenek előtt is fogadja részvétemet.

A leány ránézett, szerette ezt a mindig borotvátalan, de végtelenül jó arcot és szépen megköszönte a részvétet.

— Én — folytatta a kis Marschall — őszintén megvallva, nagyon komoly szándékkal jöttem. Nem vagyok olyan ember, aki udvarol egy leánynak... aztán udvarol egy másik leánynak...

Zavarban volt. Körmével pattogtatta a kalapján a szalagot és félrehajtotta a fejét. Ugy folytatta:

— ... aztán megint egy harmadik leánynak... én becsületes ember vagyok, azt tetszik tudni rólam... ha egy kicsit haragos természetű is, de azért mindjárt megbékülök... tetszik tudni.

Most nekibátorodott, mert érezte, hogy nemes dolgokat mond:

— Én, kérem kisasszony, most is csak azt mondom, amit már három éve mondok, pedig huszonhét éves ember vagyok már... most hogy a kedves papája szegény meghalt...

Nehezen ment. De kivágta:

— Hát itt volnék helyette én. Amit mindig mondtam, azt megtartom. Ha akar a feleségem lenni, itt vagyok, életnagyságban. A kis gyerekeket majd fölneveljük valahogy.

Most már ragyogott a szeme a kis Marschallnak, hogy ezt mondta. És mivel a legnehezebben tul esett, egyszerre megjött a bátorsága, most már szeretett volna órákig beszélni, magyarázni vagy legalább megmenteni azt a szép beszédet, amelyre az egész uton készült s amely helyett egészen mást mondott el.

A kisasszony szomorúan mosolygott:

— Üljön ide mellém a padra, Marschall ur — mondta szeliden — majd beszélgetünk egy kicsit.

A klarinétos leült és bátran föltekerte a kalapját. Boldog volt. Kissé közelebb húzódott a leányhoz és valami kérő mosolylyal az arcán magyarázott neki. Hogy a színháznál tisztességesen fizetik, hogy órákat is ad és most megint »kinéz rá« egy tanítvány. És hogy majd csak ellaknak a mostani két szobában, az egyikben a négy gyerek, a másikban mind ketten. És ő majd színház után hazajön és ott várja az asztalon egy kis hideg vacsora és amelyik napon bohózatot adnak, hát már a rendes időben hazajön és az milyen boldogság lesz és az milyen jó lesz.

A kisasszony nem beszélt, csak néha-néha, amikor már nagyon is szép volt az elbeszélésben a boldogság, szeliden elmosolyodott. Mint ez a szeptemberi nap az őszi rózsákat, olyan csöndes bánatosan simogatta a lelkét Marschall ur beszéde. Az pedig örült a sikerének, egyre közelebb húzódott hozzá és már a legnagyobb bolondságokat mondta. Egy negyedóra mulva már oly biztosnak érezte magát a dolga felől, hogy egy kis valakit kezdett körülírni, aki gyereknek ötödik volna a háznál és akinek — na de itt igazán nevetni kellett — még az ötéves Kálmánka is nagybátyja lenne.

Erre aztán el is hallgatott. A leány még mindig az őszi rózsákat nézte, Marschall ur pedig a leányt, profilból. Így különösen tetszett neki finom szemöldöke, tiszta természetű orra és halvány, rózsaszínű szája. Most oly boldogan érezte magát Marschall, hogy azt hitte, Lázár Klárinál nincs gyönyörűbb leány a világon s Marschall Edénél nincs nemesebb lovag, mert hisz egy számos és szegény családot vesz — valljuk meg őszintén — a nyakába.

Erre oly fölényt érzett magában, hogy elég nyugalma volt a mondatai cifráságával is foglalkozni.

Igy mondta:

— Számíthatok beleegyezésére, Klári kisasszony?

A kisasszony komolyan felelt:

— Nézze Marschall — mondta — én nagyon szeretem magát, mert maga a legjobb ember a világon. Amit maga itt cselekedni akar, az olyan nagyon szép és olyan nagyon gyönyörű, hogy én meg se érdemlem magától.

Mit tettem én magának, hogy olyan nagy áldozatot akar hozni? Három év alatt, amióta jár hozzánk, még csak nem is voltam kedves magával. Mit tettem, hogy ezt megérdemljem?

A kis Marschall most fölállt, kinyújtotta a mutatóujját és nagyon rámutatott a kisasszony arczára, mondván:

— Azt tette, hogy a világon van.

Amire elpirult a leány. Aztán megrázta a fejét, mintha a pirosságot akarná lerázni róla.

— Marschall ur — szólt — most menjen haza és gondolkozzék holnapig. Ha holnap reggel eljön és ugyanezt még egyszer elmondja, jó. Szívesen leszek a maga felesége, mert maga a legjobb ember a világon. Én mindig csak ezt mondom, mert ez igaz. De ha nem jön vissza soha többet, én becsületszavamra mondom, nem fogok haragudni magára.

A kezét nyújtotta feléje.

Marschall megszorította a kis kezét.

— Ein Mann, ein Wort. Amit mondtam, azt mondtam. Most mindjárt mondom. Minek nekem ezért egy napra hazamenni?

Azzal lehajolt a leány kezéhez és csöndesen megcsókolta.

II.

A házmester szobájában, a füledt, szentképes kis lyukban egy diszruhás főhadnagy ült. Ugy ült, hogy minél kisebb helyen érintkezzék ezzel a maszatos szobával — a szék szélén, előrehajolva, kezét a kardjára támasztva.

— Bizony meghalt az apja — mondta a házmesterné — már egy hónappal ezelőtt. Azóta itt lakik nála a Marschall.

— És ki az a Marschall?

— Az egy zenész.

A főhadnagy a fejét csóválta.

— Most kint vannak a ligetben — folytatta az asszony — és csak este jönnek haza. De ha tetszik, megmondom, hogy keresni tetszett őket.

— Nem kell — mondta a katona és fölállt. — Csak maga ne mondjon semmit.

Kinézett az ablakon. A szoba homályából erre a kemény hangra kissé sértődötten jött a felelet:

— Hát akkor nem mondok semmit.

— És milyen ember az a zenész?

— Az kérem? Tudja isten. Egy kis göthös.

— Göthös?

— Hát olyan vézna. Mazna ember, úgy mondják nálunk. Együtt vannak egy hónap óta és még nem voltak se a papnál, se a polgári hivatalban. Valami irások kellene neki, azért vár. Aztán el fogja venni.

— Köszönöm.

Hóna alá kapta a kardját és kiment. A konyhán úgy ment át, mintha sáros uton lépkedne. Künn kocsi várta, abba beleugrott és eltűnt.

— Szép szóke ember — mondta a vicziné.

A házmesterné vállat vont:

— Én még hadnagykorából ismerem. Akkor sokszor jött ide a Lázáréhoz. Aztán áthelyezték vidékre és azóta nem láttuk. De mindennap irt neki Brassóból.

A viczinének, hiába, tetszett a katona:

— Szép tőle, hogy visszajött — mondta.

Amikor este megjöttek a ligetből és Marschall a színházba szaladt, a házmesterné bekopogtatott Klárihoz:

— Tudja-e, Klári kisasszony, ki volt itt?

— Kicsoda?

— Az Andor.

A leány a szívére tette a kezét:

— Az Andor? A katona?

— Az.

Hallgatott hosszú ideig, aztán halkán mondta:

— Jó. Kimehet, házmesterné.

Átment a másik szobába, lefektette és betakargatta a négy kis porontyot, aztán kikészítette a szalámit, sajtot és bort az asztalra, hogy legyen a klarinétosnak vacsorája, ha megjön. Majd leült az ágya szélére és nagyon sokáig bámult a gyertyába. S mivel vallásosan nevelte az apja, amikor lefeküdt, összetette a kezét és ezt mondta félhangosan:

— Edes jó istenem, add, hogy Andor ne jöjjön vissza soha többé, mert akkor mi lesz a négy kis gyerekből?

Másnap este, színház-időben, tehát amikor a kis Marschall nem volt otthon, megint megjelent a főhadnagy. A házmesterné besompolygott Lázár kisasszonyhoz:

— Megint itt van az Andor.

A kisasszony nyugodt hangon kezdte:

— Mondja neki, hogy nem vagyok itthon... és ne jöjjön többé, hagyjon engem nyugodtan élni...

Csak itt esett le a hangja; a többi már egészen halkán tette hozzá:

— ...mondja, hogy a Marschall ur a férjem, hogy hagyjon békében...

Nagyon elfárasztotta ez az izenet. Hogy a házmesterné kiment, le kellett ülnie. Furcsa, de ezt gondolta: »szegény jó Marschall most ül a zenekarban és szerezi azt a kis pénzt...« Tudja isten, ő maga se tudta, miért »szegény« a jó Marschall s mi van azon olyan végzetlenül szomorú, hogy most a zenekarban ül s keresi a pénzt.

Megvárta aznap éjszaka. A kis klarinétos örömmel ujságolta, hogy megjöttek Nyíregyházáról az írásai, most már csak egy kis pénzt kell valahol szerezni és meglehet az esküvő. Ebben a tudatban jobb étvágygyal is ette a hideg vacsorát s minden falat után. hú tekintettel nézte Klárit, aki szembenült vele, az asztalra könyökölve, tenyerébe hajtott fejfel.

— Hol veszek pénzt, hol veszek pénzt? — sóhajtott a fiú.

A kisasszony ránézett, de nem szólt. Erre lassan mosolygóssá vált Marschall arcza, majd ravaszul kacsinzott és a belső zsebébe nyult.

— Kukukk — selypítette — van pénz!

És kihuzott egy tárczát, abból egy tizest, aztán még egy tizest, meg egy harmadik tizest...

A leány elbámult:

— Honnan?

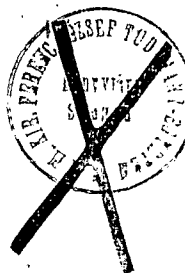
— Hát mire való a posta-takarék? He?

Nevetett hozzá, örült, hogy ilyen szép hatást okozott ez a régóta titkon, hatosként félrerakogatott pénzecske.

— Edes Ede — mondta meghatottan a leány. Megsimogatta az arcát, de olyanformán, mint ahogy a ragaszkodó kutyát szokás megsimogatni. Már a lovat például nem is lehet ilyen protegáló módon simogatni.

Marschall fölkelte és átölelte a leányt. Ugy kísérté el, átkarolva, a gyerekek szobájáig. A küszöbön megcsókolta. Aztán becsukta az ajtót és aludni tért.

A következő napon már délben reszketni kezdett a leány. Rémületen gondolt arra, hogy a katona megint megjelenik. Ez az ember, aki úgy jött-ment, hogy nem is látta, nem is hallotta, így némán és láthatatlanul is felbolygatta a lelkét. Alkonyat felé egy kis megnyugvás szállt belé, föltette róla, hogy gavallérember és nem jön többé vissza, ha egyszer elküldték. Marschall nem volt otthon. Az előjárásnál szaladgált a házasság ügyében. Fontoskodott, örömmel veszekedte ki a bizonyítványokat, tetszett magának, amint megtartja a szavát és elveszi a szegény leányt, akit évek óta szeret. De amilyen vigan ment el, olyan szomorúan jött haza úgy hat óra felé. Leült az asztal mellé és egy szót se szólt.

— Valami baja van? — kérdezte a leány.

Fölnézett rá, mint valami felsőbb lényre, aki oly sokkal szebb, jobb és okosabb, mint ő.

— Én nagyon szerencsétlen ember vagyok — mondta lassan ejtve a szót.

— Ugyan miért, csacsi bácsi?

— Azt mondták, hogy ide már három nap óta minden este bejön egy katonatiszt, amikor én a színházban vagyok.

Óh, dehogy gondolt rosszat felőle! Még csak árnyéka se szállt át rajta a gyanunak. De egyszerű ember volt és a szíve összefüggést talált a katona meg a leány közt. Hát megmondta nyíltan, mindjárt, úgy, ahogy érezte.

A leány fölemelte a fejét:

— Csak nem akarja azt mondani, hogy hozzám jön?

Marschall szégyenkezve hajtotta vissza tenyerébe a homlokát.

— Nem akarom...

— Hát mit akkar ezzel mondani?

Alig hallatszott, amikor felelte:

— Én nem tudom, mit akarok mondani.

Most sokáig hallgattak. Klári is leült és maga elé nézett a földre. Érezte, hogy az ujjai egymáshoz ütődnek, annyira reszket. Csak vissza ne jöjjön, csak ne jöjné, éppen most, az esküvő előtt. Aztán ezt mondta, de csak gondolatban: »Édes, szegény, jó, drága Marschall.«

Beesteledett. Hosszu csönd után bágyadtan kérdezte Klári:

— Ma nem megy a színházba?

A klarinétos még mindig úgy ült az asztalnál, lehajtott fejjel. És egy kicsit erősebb hangon mondta:

— Nem.

Most nem mert mindjárt tovább beszélni a kisaszony, de nagyon kezdett dobogni a szíve. Félénken, jó későre kérdezte:

— Bohózatot adnak?

A klarinétos mozdulatlanul ült a helyén:

— Nem.

Türelmes, okos asszonyok kérdezik ilyen félénkségszinezetű hosszú időközökben a férjüket, ha az mogorván jön haza este. Klári megint várt az újabb kérdéssel. És csak ennyit mondott:

— Hát?

És most történt először, hogy Marschall keményen felelt:

— Hát mégse megyek.

Most már tudta a leány, hogy a klarinétos vár valakit. Úgy érezte, hogy nincs vér a fejében, könnyű volt az agya, szédült.

Egészen este lett. A szobában nem gyújtottak lámpát, úgy ültek némán a sötétben. Egyszerre aztán megzördült künn a konyhaajtó. A belső ajtón kopogtattak és bejött a házmesterné. Marschall fölugrott és rárivallt:

— Mit akar?

A szegény asszony halálra ijedt. Klárirra nézett, aztán megint a férfira. Ez ordított:

— Mit akar? Ki van itt? A katonatiszt van itt?

— Igen kérem.

Marschall egyet tágitott a gallérján az ujjával; egyszerre nagyon hideg és nyugodt lett a hangja:

— Hol van?

— Kint kérem.

Kiment. A főhadnagy akkor már az ő konyhájukban állt, föltett sapkával. Marschall elébe állt és meghajolt:

— Kit tetszik keresni?

A katona szalutált és ártatlanul kérdezte:

— Itt lakik, kérem, Lázár kisasszony?

— Itt.

— Lehet vele beszélni?

Marschall zsebetette a kezét:

— Nem lehet — mondta nyugodtan.

A katona nagyon finom ember volt, szerette volna melegebbé tenni ezt a diskurzust:

— Uraságod talán rokona?

— Ahogy vesszük.

A főhadnagy arczáról eltűnt az udvarias mosoly. Hirtelen elkomolyodott.

— Akkor tévedtem, pardon.

Szalutált és kiment. Végigpöngött az udvaron a sarkantyúja és Marschall még mindig a sötét konyhában állt, zsebetett kézzel. Valami kiolthatatlan keserűség ette magát a szívébe. Nem tudott mozdulni arról a helyről, ahol a tisztel beszélt és most egyszerre megrogyott a térde. Ennyi energiára nem volt berendezve kis muzsikus-teste. Érezte, hogy keze-lába elgyöngül. Még délben olyan boldog volt, azóta semmi se történt, csak valaki keresett valakit — és mégis, sok mindennek lett vége. Bevászorogott a szobába, ahol mozdulatlanul állt a menyasszonya. Az első székre, amely útjába esett, leült.

Hallgattak. Az első hűvös őszi szél fujt át a kis utcán és egy csöppecskét rezgett is tőle az ablak. A lány odament hozzá, melléje állt és melléhez szoritotta a borotvátlan arcot. Marschall lecsukta a szemét.

Nagyon sokáig maradtak így, aztán megszólalt a kis klarinétos:

— Lefeküdtek már a gyerekek?

Klári szinte sugva felelt:

— Le.

Most megint hallgattak. Aztán megint megszólalt a kis klarinétos, de most már fojtott hangon:

— Klári, szeretsz te engem?

Csöndesen mondta a leány:

— Nagyon szeretlek, mert...

Erősen a melléhez vonta a kis ember fejét, elmosolyodott és hirtelen összeszorította a szemét, mert egy nagy, nagy könny futott a pillái alá.

Krónika II.

Pulszky Ágost.

— szept. 13.

Hála istennek, végre egy férfi feküdt a ravatalra, akinek teteme fölött kezdik gyakorolni az igazmondás erényét. Egy hónap alatt mennyire megnőtt az őszinteség! Szilágyi fölött még hazudták a dicséreteket, most már az igazságokat hazudják el Pulszky Ágost fölött. Be fejlődés-képes faj ez a mi magyar fajunk! Csak ne rázza ki ebből az erényből az utálatos gyűlölködés és a rosszmájú önzés és irigység a holt ember teteme irányában is.

Nagy tudásu, kellemetlen ember volt. Elve az elveteleség. Mindig alkalmazkodott, mindig meghajolt a hatalom előtt. Nem kötötte meggyőződés, duszgazdag ember létére máról holnapra élt. Kár érte, mert sokat tudott, de nem kár érte, mert semmit se vesztettünk benne. Egy alakkal kevésebb a politikában, egy mandátummal több a kormány asztala fiában. S van hagyatéka is: emlékbeszéd Szilágyi Dezsőről. No lám, utolsó pillanatig malicziózus volt, akkor fogott a munkába, mikor meghalt! Ez is csak Pulszky Gusztitól telhetett ki.

En ezt az embert csak néhány év óta ismerem és sohase volt vele benső érintkezésem. Megmondtam neki:

maguk politikusok mind derék emberek. Hunczutok a csontjuk velejéig, mégis, ha egy kicsit megkaparják a bőrüket; kikandikál a legtökéletesebb jóra valósság. Nem arra való, hogy az ember odaadja maguknak a lelkét, mert a kezük szoritása is csalás, de biztos távolságból szeretni, csak szeretni lehet magukat, mert az ingüket is odaadják egy kis szeretetért. Én nem kívánom az ingét, ezért még tíz lépéssel a szimpátia lőtávolán is túl maradok minden politikától.

És Pulszky Ágost az értő ember csillogó szemével hallgatta ezt a vadságot és nevetve bólogatott: igaza van.

Tán maga nem tudta, hogy mennyire van igazam, most tapasztalhatná, ha túlélhetné a halálát. Mennyi ráfogás, mekkora balfogás egyénisége megítélésénél! S mind onnan való, hogy a politikusokat nem nézik igaz mivoltukban: duplex embereknek s a politikát, legalább a magyart, igaz természete szerint: az ország nagy dolgai körül a privát emberek kicsinyes marakodásának.

Állj oda és végezd az ország dolgát, de úgy, hogy ha magadra nem vigyázol és kétszer huszonnégy óra nem telik be, már ott teremnek a hátad mögött lebunkózással, vagy kilopják kezedből a kalapácsot. Mi mást csinálhatsz, minthogy hátat fordítsz hivatásodnak, árgus szemekkel csószkódól a bőröd körül s csak melleleg, oda nem nézve, lopsz magadnak egy pillanatot a hivatásod számára. Pedig igazán akarsz dolgozni és csak azért nem dolgozol, mert akarsz. Volnál önző, volnál gyáva, lecsapnád a kalapácsodat s néznél másfelé, kevesen értenek a politikához, de valami máshoz minden politikus ért. Pulszky Ágost például mindenhez, amihez csak ember érthet.

Tessék ebből a szögből nézni embereinket. Ajkukon a szó merő frázis, mert a gyakorlatban mást művelnek. A meggyőződésük minden pillanatban másképp füst, százszor megtagadottan csak hazugságképen tartható fenn. Minden percüket absorbeáló önvédelmüknél fogva stréberek és haszonlesők; hogy nem hagyják magukat: opportunitás; hogy kikerülnek a ravasz-töröket: gyávaság és hitehagyás.

Ilyen minden magyar politikus, ha igaz ember is, ilyen volt Pulszky Ágost is. De mivel ő tudatosan volt ilyen, azért volt cinikus és kellemetlen.

Sohasem cselekedett úgy, hogy én a magam makrancos és természetlen felfogással rámondhattam volna: helyes! De valósággal elszédített mindig minden dolgában a luciditással, amelylyel a helyzetet felfogta és a souverain egyenességgel, melylyel gondolatát megvalósította. Ha meggyőződésről, ha becsületről beszéltek neki, mosolygott: ez az ember be akar csapni! Ha felháborodtak alkalmazkodásán, megint mosolygott: ezeket ugyan lefőztem! Sovinisztikus volt a bölcseségig az ő apró dolgaiban, valahányszor fölszólalt és csillapító szavaira felzudult e tigriseknek öltözött macskák hada és az emberek összecapták a kezüket: hogy ez a Pulszky az utolsó pillanatban mindent elront s hogy át nem láthatja, hogy az ő beszéde csak olaj a tüzre, akkor ő ragyogó szemmel dörzsölte a kezét: nagyon jó mulatság volt!

Mivel nagyon jól tudta mindig, mit csinál, nagyon pontosan ki tudta számítani minden tette és minden száva

hatását és nagyon jól ismerte a politikusokat, meg a politikát, azért tudott bizonyos esztetikai fölöttességgel lenézni környezetére és játszani velök, mint egy rozsdás hárfa hurjain és ugratni őket hangulatokba, fölfortyanásokba, dühös rohamokba, barátait pedig lezckéztetésre, könyörgésekre, vezéreit orrolásra, szitkozódásra. És sohasem árulta el, hogy mindezzel ő tisztában van s nem is balfogásból, hanem kesernyés szórakozásból, az emberek kitapasztalására csinálja ezeket.

S még egyet. Ez a kicsi ember, ahogy maga ellen tudta bőszeníteni a pártokat, mivelhogy ez neki jól esett, épp úgy meg tudta magának nyerni a kormányokat, ugyancsak játékos gyönyörűségből. Csatlakozott minden hatalomhoz — legmámélukább volt a mamelukok között, de nem igaz, hogy valaha beadta volna a derekát. Soha nem tette magát függővé senkitől, soha nem csináltak vele semmit, amit ő nem akart. Hanem ahogy az ellenzékéről ha eszébe jutott: most dühösködjetek — és dühösködtek, azonképen a hatalmasokra is rámondta: most nevesetek és olykor fogcsikorgatva is, de kénytelenek voltak őt nevetni. Virtuóz volt az embertudásban és experimentált az emberekkel s amikor eszébe jutott egyet rángatni a láthatatlan zsinóron, melyen minden eleven emberbáb tudtán kívül lóg: akkor az experimentáló tudós megelégedésével nézett körül és gondolta: ime, csakugyan marionettek.

Persze, politikai érdemeit ezzel a magyarázattal épenséggel nem gyarapítom. De mit is jelent a politikai érdem Magyarországon? Mivel lehet itt érdemeket szerezni, hol van az a hivatalon kívül levő ember, aki valamit a közért tenne, vagy tehetne? Az alkotmányosságból valamikor szörnyűségesen ki fognak ábrándulni a népek és Oroszország közjoga fog hódítani széles Európában. Az alkotmányos téren az embereknek épen csak a kalibere tehet valamit, ki milyen ember, a többi mellékes, vagy hazugság. Az öreg Madarász bácsi 1848. óta sem csinált többet, mint Privigyének most megválasztott s a képviselőházban meg sem fordult képviselője. Holt politikusnak hiába keresik hátrahagyott műveit, akár Szilágyi Dezsőnek hívták, akár Pulszky Ágostnak, akár másnak, akinek nevét sohse hallotta a nagyközönség. A halálban és a terméketlenségben egyek a politikusok.

Ez a halott azonban bölcs volt és rengeteg tudással és sok minden egyéb elfoglaltsággal belemerült a politikába teljes sóvár tudással és a megértésnek derült humorával. Soha nem látták haragudni, amikor dühösen vitakozott a folyosón, akkor is ugratott és mulatott. Egy ember, aki tudja, hogy a parlament mulatóhely! Ez az ember ezzel a megismerésével egy igazságot demonstrált, kár, hogy a népek nem tudták megérteni.

Különben jó ember volt? Boldog isten, hogy kitekerik a nyakát a fölfortt igazságoknak is! Ennélfogva, éppen ezért volt jó ember. Gyakran láttam rezegni a szive hurjait, soha se láttam jót tenni, bár sokat tett. Aki tud és lát, az nem lehet más, csak jó ember. Aki a forumon azzal mulat, hogy csufot üz a legnagyobb képekből, az, ha magába merül, okvetetlenül keresi a tért, ahol más ember lehet, mint amilyenek a marakodók közt lennie

kell. S milyen becsületesen volt ő jó ember! Amikor a marosvásárhelyi választás árvái és özvegyei számára a kormánypárti képviselők gyűjtést rendeztek, Pulszky a viláért sem akart semmit se adni.

— Nem szeretem a lágyságot — mondotta, ami azt jelentette, hogy ebben a gyűjtésben több a politikai demonstráció, mint a jótékonyosság. Ez nem az árvák sajnálata volt, mint elszontyolódás a politikai kellemetlenség, amely a tiszta választások pártját érte. Ha kellemetlen, viseljük el s ha jót akarunk tenni, tegyük politika nélkül. Valaki azt mondta rá, hogy szivtelen.

Ez az ember igaz ember volt és szomorú példája annak, hogy Magyarországon mennyire nincs helye az igaz embereknek. Egy dologban volt gyöngé: hogy maga is elhitte, hogy a politika a legmagasbrendű kifejtése a tehetségnek. Ezért nem volt produktív, mint tudós, ezért mult ki a világból úgy, mint a legtöbb kvalitásos ember, anélkül, hogy megszolgált volna azokat az adományokat, amikkel a gondviselés megajándékozta.

Semper.

Révai Mór.

Révai Mór, a nagy és hatalmas könyvkiadóczég feje, a tulajdonképi magyar Brockhaus, föllépett képviselőnek Erdély egyik kisebb kerületében és ha a jelek nem csalnak, minden valószínűség szerint már legközelebb mint törvényhozó fog bevonulni a magyar parlamentbe.

És ott helyén is lesz Révai Mór.

Mert a küszöbön levő és a belátható időben eljövendő országgyűléseken nem az írók és poétáknak és nem is az ékes szavú rhetorok számára fog teremni a babér: a meddő közjogi vitákat, a sok üres szalma-csépélést; a hangzatos frázisokat, melyekkel töméntelen meddő esztendőkön át hasisálomba ringatták a magyart, fel fogja váltani a nagy közgazdasági problémák, a tarifa-kérdések, az okos nemzetközi szerződések megvitatása; devalválódní fog a muzsika értéke és a készpénz arany-valuta mihamar legyőzi az ideálistmust minden vonalon. Mert a föld egyre hül, a nagy lelkesedések kora lejárt és kenyér kell a magyarnak, első sorban kenyér. A szürke theoria még szürkébbé vedlik és a praktikus élet praktikus embereket követel. Azoké a jövő.

Révai Móriczra, az én régi derék kiadómra és az ő fényes, nagy üllői-uti palotájára gondolok, melynek drága szezessziós berendezése kápráztatja a szemet és sok mindenféle gondolatot kelt az emberben. Az első az: ne írj könyveket, hanem add el! A másik az: ha két ember egyszerre indul, minden körülmények közt az az okosabb, aki hamarabb érkezik meg. Vagy legalább a szerencsésebb. Hajoljatok meg a jó szerencse előtt, ne becsméreljétek. A szerencse talantum, személyhez van kötve. És Révai Móricz nagyon szerencsés kezű ember. Ő csinálta meg a százkötetes Jókait, ő lanceirozta az »Osztrák-magyar monarchiát«, ő propagálta a Pallaslexikont és — nem utolsó érdem — ő csinálta meg az

én nagy diszkiadásomat is. Hihetetlenül munkabíró és hihetetlen nyugodtságu ember, egy halvérű angol, aki félelmetes biztossággal követi a maga céljait. Az lehetséges, hogy egyszer-másszor elvétí a kalkulust, de hogy amely számadásba egyszer belement, attól eltérjen egy hajszálnyira, az nem lehet.

A konzekvencia a karakter.

Vagy husz esztendeje ismerem a magyar kiadóvilágnak ezt a félelmetes korifeusát. Sok jó szerződést kötöttünk meg együtt, különösen ezért óhajtom annyira, hogy jusson be a parlamentbe és ő csinálja meg a mi szerződéseinket Angliával, Amerikával, a burkussal és a többi nagyhatalmakkal. Különösen az irodalmi szerződéseinket, amelyekkel eddigelé egész Európa becsapott bennünket. Révai Mórt sohasém fogja becsapni Európa, először mert igazi europäer, művelt, tanult, disztिंगvált és másodsor — mert nem hagyja magát.

A legfinomabb elméjű emberek közé tartozik, akikkel hosszú irodalmi pályámon megismerkedtem; szónoknak száraz lesz talán, de logikája aczélból való; egy félelmetes penge, amelyet respektálni kell. És respektálják is. A klubban együtt ültünk egy meghitt sarokban és tárgyaltuk a választás esélyeit, Pichlert, Polonyit meg a többiekét. Ekkor lépett be Révai Mór. Összenéztünk, szavaztunk. És — nem volt oppozíció. Megválasztottuk. Azt hiszem, a székiek is meg fogják választani.

K—s.

Körtésvilág.

Uj rendszer. A bankóérték átalakult koronaértékké s tiszta valutával indul meg a korteskedés. Születések megfűrösztötték a papiros tizkoronásat, a vert arany huszkoronásat. Oly fiatal még mind a kettő, hogy, kuriai törvény hijján is. tisztán zarándokol a célhoz.

Mit kötött guzsba a kuriai törvény? Szabadon száguldanak a jelöltek kicziflizett elvekkel: épp úgy, mint a régi rendben. Utközben a célszerűség, olcsóság szabványai szerint módosulnak az elvek: függetlenségiből válik jáger; szabadelvüből hóentráger. Épp úgy, mint a régi rendben. Kerületi ügnyökök hajszolják a nemes vadat a székes-fővárosban s az ár, ép úgy, mint a régi rendben, a kereslet és a kínálat arányához igazodik.

És fent, és lent, völgyön, hegyen, a furfangosság kohójából életre kelnek a »mentő ötletek« a törvény kijátszására s a jelöltek minél gazdaságosabb kihasználására. Vagyis: minél kisebb munkáért, minél nagyobb ár. Épp úgy mint a régi rendben.

Czéczó, heje-huja, lakodalom indul meg. Biztatóan lendül a cigány-ipar és egyetlen kurjantásba olvad minden nemzeti törekvés: Eljen szeretett jelöltünk!

*

Tilos a vesztegetés, hát fogadjunk. A g... i kerületben, a vezér agrár birodalmában találták föl ezt a módot. Nagy János uram, aki az agrár jelölt kortese, fogadást ajánl a választó-polgárnak, hogy nem az agrár jelölté lesz a győzelem. »De azé lesz!« »Hát fogadjuk!« És megkötik a fogadást a községházán, írásban.

*

A nagyipar pangása rákényszeríti az edzett tisztességet is az ugynevezett háziiparra. A nagy arányu szélhámoskodás összezsugorodott; koldus csalafintasággá alakult. Az a közkere-

setre szervezett kis társaság, amely a főváros husz ügyvéd-jétől szedett el 20—20 koronát, a leleplezésre se volna érde-
mes, ha módszerük nem volna új.

Egy edzett cselédközvetítői kifutó a vállalat igazgatója. Alapított a vállalat egyedül és kizárólag jelöltfogdosásra. Alkalmazottai: két szürdalmányos paraszt, akiknek a tisztességét kauczió őrzi. Módszerük egyszerű és buta. Tehát alkalmas a hiszékenység kizsákmányolására.

A kifutó vezérlete alatt a két »magyar« tiszteleg X. urnál s mint a z...i kerület küldöttei megajánlják neki a jelöltséget.

A jelöltség megajánlása, még az olyan férfinál is, aki négyzetre emelve hordja a fejében a saját jelentőségének tudatát, kedves bizsergést okoz. Belemerülnek a részletekbe. Hol a kerület? Áll-e még a régi torony? Magvaváló ember-e az eddigi-jelölt? Vagyis: könnyen hull-e ki a bizalom burokjából, mint a berzencei szilva magja.

A faggatás rendjén bizonyosan sorra kerül olyan kérdés, amelyre a két szürös magyar választ adni nem tud.

— De majd ezt megkérdezzük sürgönyben.

A jelölt ur zsebéből kipattan az első ötös vagy tizes s a küldöttség indul más jelölthöz újabb tíz forintért.

*

Robogott a kulturpolitikai program. A jelölt szilaj lelkesedéssel gázolt át közoktatásunk dudvás területén. És követelt. Követelte magától a minisztertől az iskolák szaporítását és sok tanítót annak a községnek, amelynek piaczárr beszédjét tartotta.

Csupa kultura volt az a jelölt.

A beszéd végeztén, a kézszerítések boldog szertartása közben, így szól a jelölthöz egy zömök természetű, sunyi ábrázatu bácsi:

— Nagyságos jelölt ur! Tetszett a beszédje nagyon. És ha meg tetszik ígérni, hogy ki tetszik verni a községünk-ből ezt a sok léha tanítót és a tetejébe tetszik adni tíz forintot, a jelölt urra szavazok.

A kulturprogramnak ez volt a viszhangja: Így volt-e, Porzsolt Kálmán képviselőjelölt ur?

*

Ugronpárti ellenjelöltje van egy kormánypártinak, aki ekként szónokolt Ugron Gábor visszavonulásán.

Értekezletet tartottak Ugronék.

Az értekezleten azt a kérdést forgatták, hogy meddig bírja még el a kegyetlen elnyomatást a katolikus egyház?

— Már nem sokáig, riadoztak a párttagok. Gyalázat, hogy katolikus miniszterelnök türi a saját egyháza megáláztatását.

Ezen az értekezleten jelen voltak: Visontai Soma izrálita, Molnár Jenő izrálita, Sümegi Vilmos izrálita, Lázár Pál izrálita, Földiák Gyula izrálita és Várossy Gyula római katolikus.

Amikor Ugron látta, hogy Várossy kivételével az értekezlet valamennyi tagja szánakozik a katolikus egyházon, prófétaszerű ihlettel, lagymatag hangon rebegte:

Megfordított Mózes vagyok. A saját népem mutatta meg nékem, a vezérnek, hogy nem volt igazam. Mert az olyan egyház, amelyen már a zsidó is szánakozik, nem lehet rossz sorsban, nem lehet boldogtalan.

Mondá és visszavonult.

*

A somkuti választók elvben mind *dr. Bamberger Béla* hivei. Elvben igen, de nyelvben nem. Mikor arra került a sőr, hogy a jelöltjük nevét kiáltsák, soha nem hallott, exotikus nevek születtek meg a nép ajkán.

— Bamberé! Bumbera! Bamberki! Bambarca!

Csak az igazi nevének nem tudta kimondani egyik sem.

Végre is az egyik élelmes kortes rászánt egy délelőtöt, hogy rászoktatja a nyelvüket erre a névre. Sorba állította őket, aztán elkezdte:

— Hát mondják kendtek, hogy szokott kondítani az öregharang?

— Bam, bam, bam!

— Helyes! Már most hogy hívják az árendás zsidót?

— Berger ur, kérem alássan!

— No lássák, hogy nem rossz a kendtek nyelve, csak egy kicsit akaratos. Most válaszoljanak gyorsan! Hogy kondit az öregharang?

— Bam!

— És hogy hívják az árendást?

— Berger!

— Ismételjék gyorsan: Bam-Berger-Bam-Berger...

— Bam-Berger-Bam-Berger-Bam-Berger-Bam...

A kortes villámgyorsan megbökte az egyik szavazót:

— No most mondja meg kend, hogy kicsoda éljen?

— Bergerbam nagyságos ur!

*

A durva ötletek mestere megszökött az új rend elől. Sima Ferencz Amerikában s mint egy amerikai újság írja, a magyar nemzet nevében részvétlétáviratot küldött Mac-Kinley elnök családjának.

Dienes Márton kollégánkat ő avatta zsidónak. És a nép hitét elvezette a Dienes születési helyére: Tisza-Eszlára; abba a házba, ahol Scharf Móricz látta meg a napvilágot s ahonnan utnak eredt, hogy néhány évtized múltán lelepleztessék Dienes Mártonnak, akit Eötvös Károly az Alliance költségén neveltetett.

Sőt, Sima ötletéből, megjelent Szentés utcáján egy törődött arcú, nagyszakállú zsidó, aki érkezett a vasutal s nem tudván eligazodni a városban, barátságosan fordult a járókelőkhöz utbaigazításért:

— Kérem, én Scharf Salamon, kékfüstő vagyok. Nem tetszik tudni, hogy melyik házba szállt a fiam: a Dénes Marczí.

*

Csudás ötlet az is, amelylyel a lubló kerület volt képviselőjét rágalmazzák.

Aki, jelöltnek indulván, megvásárolta a választók kutyáit. Darabját tíz forintért. A kutyákat nem vitte el, de ott hagyta a választóknál s fizet tartás címén 5 frtot minden kutyáért, minden esztendőben.

Tehát nem vesztegetett; csak kutyákat vásárolt, amihez jussa van jog, igazság és törvény szerint is.

*

A pajkos ötletek közt még vezet a Pichler Győzőé. Nem a »Vigyázz Magyarországra!«, amelylyel egy borsszemjarkós újságíró nevelte meg az ő hirnevét.

Szónokol Pichler a kölesdi piacon. Egy kezdő jelölt heveségével. Tekintete édes apjára téved, aki ott szorongott hallgatónak. És Győző; könybeolvadt szemekkel, kesergő hangon szól:

— Köztetek áll néhai édes atyám, aki 48-ban vértanu halállal halt meg a piski-i csatában.

*

Ugron Gábor a szatmári piacon, ahol Kölcsey szobra áll, így szólott, rámutatván a szoborra:

— Tudjátok-e ki volt Kölcsey? Próféta. Egyik szemével a múltba tekintett, a másikkal a jövőbe nézett.

— Hiszen csak egy szeme volt! — röpiült Ugron felé a közbeszólás.

*

Örökéletű lesz Molnár Józsiás jelölt urnak kitörése programbeszédjében. A kiváló valuta-férfit dörgött a kormány ellen, hogy Ausztria kedvéért nem rendelé el a szénakiviteli tilalmat. Mondta pedig a riasztó szótatot ekként:

— Az osztrák marhaállománynak megadnak minden kedvezményt; de nekünk? semmit!

Hol vagy Csatár Zsiga? Te alakoskodó paraszt, te, zsellérje elveidnek, urbérese mindenféle furfangnak, aki egymagad több hazugságot küldtél ütközetbe, mint ellenjelöltjeid valamennyien.

Emlékszem, mikor Tápén, ezer ember bámulása közben ledobtad a kabátod, messze röpitetted a mellényed és büvész gyorsaságával kibujtál az ingből. A választók tomboltak csupasz tested láttára, amely nemzeti színűre volt festve.

Emlékszem, mikor Csákvártott kerületnézőbe jártál. Te szalonnát rendeltél ebédre s szomszédoddal illetén beszédet váltottál:

- Bizony atyámfia, eljöttem apostolnak.
- Későn érkezett a nagyságos ur; van már jelöltünk.
- Ki volna az?
- Ez amott annál az asztalnál.
- Sunyi módon szügybe vágta a fejed és kérdezte:
- Az, aki csirkepaprikást rendelt?
- Az.
- No jó; de hát az kormánypárti.
- Függetlenségi.
- Te a szomszédod füléhez hajoltál s beleordítottad:
- Az, aki csirkepaprikást rendelt?
- Az.

Te föl pattantál. Nagyot csaptál az asztalra az öklöddel s hangodtól megreszketett a korcsma ablaka.

— Aki pedig ilyen szűkös időben csirkepaprikást eszik, az lehet főherceg, de nem lehet függetlenségi képviselőjelölt.

Tudom, hogy heves szóharc következett, sőt egy boros palaczkot is mozgósítottak, de tied maradt a győzelem. A csirkepaprikás jelölt aznap este elutazott.

SAISON.

A Wodianer-bacillus.

Ez a szó friss sütetű s mint látni méltóztatik nem egészen akadémikus izű, lévén Magyarország valamennyi Wodianere jovialis, türelmes alapzatu és főként jómódu ember, aki nem tart steep-chaset a kómmabacillusok után. Hogyan kerül össze nevek a mikrobákkal, annak más az eredete s benne a tudományosságnál több része van a maliciának. Hogy mindjárt sorát ejtsük: a Wodianer-bacillus nem egyéb, mint maga a hektika, mely ravaszul buvik el az iskoláskönyvek sorai közt s ádáz rosszakarattal végzi ki a keze ügyébe kerülő szerencsétlen nebulót. De a bacillus, mint tudományos lény, disztिंगválni tud régi és új könyv között, vagyis csak azokban a nyelvtanokban, számtanokban és syntaxisokban huzódik meg, amelyeket már egy diák levett s az antikváriusnak adott el. Ezek lapjai közt rejtezik a phtisis s jaj annak a szülőnek, aki ódon könyvet vesz gyermekének: Athene helyett a bős Thanatost vásárolta meg.

Egy kis rosszakarát Wodianer-bacillusnak keresztelte el e félelmetes mikrobákat, mert működésükből legfőbb haszna a Wodianereknek s egyéb könyvkereskedőknek van. Az antikváriustól elmaradt szülő az új portékákat árusító könyvkereskedőhöz szalad s ijedtében azt is elhiszi, hogy a LVIII. javított kiadásu, 1902. dátumu

Mocznik-Klamarik vagy nem tudom hogy hívják minden oldala orvosi vénypapírosra van nyomtatva. S valóban ha kezünkbe vesszük a nyomdafestéktől még szagos, különböző tankönyveket, a sorok közt nem látunk bacillust. Azt látjuk a sorok közt, hogy a professor urak igen okos és az anyagiakhoz értő urak. Tudományuk évről-évre gyarapszik, ennél fogva nem rejtik véka alá, hanem az új kiadásokban gyümölcsöztetik. Az antikvárius nem tud velök lépést tartani, mert minden valamirevaló iskola kimondja, hogy a régi kiadások rosszak s ráadásul minden szülő elhiszi, hogy a régi bacillusok még rosszabbak. A belletrisztika sokat tanulhatna e ravaszágból; ha bakteriologikus alapon fejtené ki működését, Magyarországon nem volna oly ritkaság a második ezer. A tudós iskolák, ime, már megtalálták a boldogulás módját: még egy-két esztendő és nem lesz... bacillus? Nem; csak antikvárius nem lesz.

Mert nem kell félreérteni a dolgot, a harc ő ellenök indul. Csodálatosan szívós lények ezek az ódonásvok. A boltjukban nyolcz-tizezer ócska könyv, bennök legalább nyolcz-tiz millió szörnyű mikroba: phtisis, malária, tifusz, kolera, pestis vegyest. Az antikvárius mindennap a boltjában ül, megforgatja a portékáit, beszívja a levegőjüket s mégse hal meg. Talán az éhség jobban fog rajta; meg kell próbálni. És ez a mikroba, az éhség mikrobája, a tulajdonképpeni Wodianer-bacillus. Nem kell górcső alá rakni, hálstennek eléggé megszívta már magát aggódó szülők pénzén, szegény antikváriusok verejtékén, szabad szemmel is láthatjuk s üdvözölhetjük az első hazai szemmel fölfödözött bacillust. Koch a borjukat oltja be, a magyarországi tudomány az aranyborjut. Melyik dicsőbb, melyik nagyobb?

Vagy volna e kérdésnek komolyabb oldala? Nem lehetséges-e, hogy a lázban izzadt kéz csakugyan betegséget ragaszt a használt könyv lapjaira? Egy kitűnő kollégám azzal válaszol reá, hogy akkor nyomban zárjuk be a Nemzeti Muzeumot, égessünk el minden papírra írott emléket, kezdve mindjárt a Halotti Beszédén, melynek kódexét a hektikás Révai Miklós bizonyára phtizissel fertőzte. De ez csak irány, amelyen túl lehet haladni. Szüntessük be a főpostát, tüzeljünk fel minden kaszinót, bontsuk le az összes ministeriumokat, hatóságokat és hivatalokat, melyek egymással leveleznek és aktákat cserélnek, akaszszuk föl a közjegyzőket és ügyvédek, szinlapok, garderobe-czédulák, megrendelőív sőt ti mandátumok is pusztuljatok el e világról. Halál mindenre, ami papíros s ember kezenyomát viseli.

Bizonyos, hogy közegészségügy szempontjából ez áldásos volna, kételkedem azonban benne, hogy a t. könyvkereskedő urak ennek hasznát látnák. Mert az emberi kéz veszedelmét magán viselő papír között van olyan is, amelynek bankó a neve. Ötös bankó, tizes bankó, százas bankó, amely egy nap tíz ember kezén is átvándorol, egy esztendőben tehát 3650, tíz év alatt 36500 ember bacillusait gyűjti össze. Ez aztán az igazi veszedelem, mert se tankönyv, sem egyéb vivmány ilyen forgalmat nem csinál, hiszen végre is Magyarországon lakunk. Ha tehát a könyvkereskedők következetesek volnának, az

iskolakönyvekért nem fogadnának el pénzt, a közegészség szent nevében bezárnák a bódéjukat.

De éppen itt rejlik az ő nemes gondolkozásuk. Elveszik a pénzt és inkább feláldozzák magukat, korán szállanak sirba, csakhogy Magyarország ifjúsága, a haza reménysége tanulhasson és a nemzetnek dicsőséget hozzon.

Déliab.

Krónika III.

Az anyagvizsgálók dala.

A kongresszusra jöttem el
S most büszkén itten állok,
Mert anyagvizsgáló vagyok
És anyagot vizsgállok.
Ez új, ez fontos tudomány,
Csak ebből s ennek élek,
Míg más tudós eszmét cserél,
Én anyagot cserélek.

Mert anyagvizsgáló vagyok,
Apám, anyám is az volt,
Mikor vizsgálni kezdtem el
A nap sütött, tavasz volt.
A levegőben tündökölt
Sok rózsaszínű álmom...
Azóta egyik anyagot
A más után vizsgálom.

Dicső dolog a harcmezőn
Meghalni a hazáér,
Édes a csók, a szerelem,
Hogyha az ember ráér.
Gyönyör az alvás, legkivált
A jó ebéd utáni,
De nincs dicsőbb, szebb, gyönyörűbb,
Mint anyagot vizsgálni.

Vizsgálja más a csillagok
Járását szenvedélylyel,
Én az anyagnak anyagát
Vizsgálom nappal-éjjel.
S mert én komoly fiu vagyok
S a tudománynak élek
Míg más hazát s elvet cserél
Én anyagot cserélek.

Mert anyagvizsgáló vagyok
S az anyagért hevűtök
És minden évben itt vagy ott
Nagy kongresszusra gyűlök.
Itt mind, aki az anyagot
Szakszerűen vizsgálja,
Szakszerűen elismeri,
Hogy mégis szép e pálya.

Együtt vizsgálunk anyagot
Mikor eljő a napja,
Míg azelőtt külön-külön
Mélyedtünk az anyagba.

Tisztel a sajtó és a nép
Ezrei megcsodálnak,
Mert nem közönséges dolog
Ez az anyagvizsgálat.

Senki se tudja, hogy mi az,
Magam is im' bevallom,
Hogy anyagvizsgáló vagyok,
A többiektől hallom.
A tudományom e mezőn
Beismerem parányi,
Sejtelmem sincs arról, hogyan
Kell anyagot vizsgálni?

A kongresszusra jöttem el
S most büszkén itten állok,
Bár azt se tudom, hogy mi az,
De anyagot vizsgállok.
Ez oly jól hangzik... s fogom is
Művelni amíg élek
És közbe, hogyha megunom,
Hát anyagot cserélek.

Incubus.

Malva.

Irta: MAXIM GORJKI.

(Vége.)

Vaszilij nagyot sóhajtott. Pár perczig mind a négyen hallgattak. Azután Malva megszólalt:

— Nemsokára munkához fognak csöngetni.

— Hát akkor megyek is — mondá Vaszilij föl-emelkedve.

A többi is fölkel.

— Isten áldjon meg Szergej. Eljössz, ha egyszer valamikor a Volga mellé kerülsz? A szimbirszki kerületben... Mares falu... a nikols-lykovi volosztban.

— Jó, jó — mondá Szereska, azután megrázta a kezét, melyet alig akart kiereszteni szőrös vörös markából. Barátságos mosolylyal nézett Vaszilij szomorú, komoly arczába.

— Lykovo-Nikolszkoje nagy falu... messze határban ismerik s onnan csak négy verszt hozzánk — mondá Vaszilij.

— Jó, jó, majd elmegyek... ha véletlenül úgy fordul a sora.

— Isten áldjon meg!

— Isten áldjon meg.

— Isten veled Malva — mondá Vaszilij tompán. De nem nézett rá.

Az asszony megtörölte a ruhája ujjával az ajkát, azután fehér kezét Vaszilij vállára téve, háromszor megcsókolá az arcát és ajkait.

Ez annyira megzavarta a szegény embert, hogy érthetetlen szavakat makogott elfogultságában. Jakab lehajtotta a fejét, hogy mosolyát elrejtse, Szereska meg nyugodt ásitással bámulta az eget.

— Nagyon meleg lesz utközben.

— Nem baj... no de isten áldjon Jakab.

— Isten áldjon.

Nem tudják, hogy mit tegyenek, mikor így egymással szemben álltak. A szomorú *isten áldjon meg*, mely e perczekben annyiszor hangzott el a levegőben, Jakabot meleg érzéssel töltötte el az apja iránt; de nem

tudta, hogy ennek mint adjon kifejezést. Megölelje-e az apját, mint Malva tette, vagy pedig kezét szorítsa vele, mint Szereska. Vaszilijt nagyon bántotta fiának ez a habozása s amugy is szégyelte magát a fia előtt. Szégyelte amiatt, hogy Malva megcsókolta s a földnyelven köztük lefolyt jelenet miatt.

— Igen... gondolj az anyádra — mondá Vaszilij még egyszer.

— Jó, jó — mondá Jakab mosolyogva. — Ne nyugtalankodjál... majd meglátjuk.

— Hát most vége... éljétek boldogul... ne gondoljatok rám haraggal... Majd el is felejtettem Szereska, a kis üstöt a zöld bárka mellett ástam el a homokban.

— Mire neki az az üst? — kérdezte Jakab hirtelen.

— Ő kapta meg a helyemet... ott a földnyelven... — mondá Vaszilij.

Jakab irigyen nézett Szereskára, azután rápillantott Malvára, s lehajtotta a fejét, hogy örömét elrejtse.

— Isten veletek... megyek — mondá Vaszilij s azután elment. Malva hozzászegődött.

— Elkísérlek egy darabon.

Szereska végignyult a homokon s a Malva után igyekvő Jakabnak megkapta a lábát.

— Hohó! Hova-hova?

— Eressz — mondá Jakab s ki akarta magát szakítani.

De Szereska megkapta a másik lábát is:

— Csücsülj csak le szépen.

— Ne járd a bolondját.

— Nem járom... de leülj.

Mit tehetett egyebet? Fogait összeszorítva leült.

— Mit akarsz velem?

— Várd meg! Majd meggondolom s azután megmondom.

Kihívó szemeivel fenyegetőleg nézett a legényre, mire az teljesen megadta magát.

Malva és Vaszilij egy darabig némán mentek egymás mellett. Az asszony szemei különös fényben ragyogtak, ahogy oldalvást az arczába nézett. Vaszilij komoran hallgatott. Malva lábai meg-megragadtak a homokban.

— Vaszja!

— Mit akarsz?

Ránézett, de gyorsan elkapta a fejét.

— Azt, hogy a Jaskával készakarva vesztettelek össze... Anélkül is eléldegélhettetek volna itt, hogy veszekedjétek, mondá — nyugodtan. S szavai a legcsekélyebb bánatot sem mutatták.

— Miért tetted ezt?

— Nem tudom... hát csak.

A vállait vonogatta s nevetett.

— Szép dolgot műveltél, te... te — mondá Vaszilij boszusan.

Malva hallgatott.

— Egészen elromlasz ezzel a gyerekkel. Te boszorkány. Nem féled az Istent?... nincs bőr az arcodon, hogy ilyet cselekszel?

— Mit tegyen az ember?

— Hogy mit? Jaj te!...

Rá szeretett volna rohanni, a földre tiporni, rátaposni, beletaposni a homokba, összerugdosni a keblét és az arcát.

Ököltre szorította a kezét s körülnézett.

A hordóknál ott állt Jakab és Szereska s utána néztek.

— Eredj innen, eredj, mert összemorzsollak.

Megállt s gyalázó szavakat vágott az arczába. Szémeit elfutotta a vér, szakállá remegett s karját ösztönszerűleg nyújtá ki feléje.

Az asszony nyugodtan nézett rá zöld szemeivel.

— Agyon kellene hogy üsselek, te csavargó. Hanem várj csak, beletörök még a késed.

Malva mosolyogva hallgatott s azután nagy lélekzetet véve veté oda neki:

— Most már elég... isten veled.

Szelesen megfordult s otthagya.

Vaszilij valamit morgott utána s a fogait csikorogatta. Malva meg ment, azon igyekezve, hogy a Vaszilij csizmájának otthagyt nyomaiba lépjen. Ha sikerült: a lábával széttaposta a nyomot. Így ért lassan a hordókhöz, hol Szereska ezzel a kérdéssel fogadta:

— No elkisérted?

Igent intett s leült melléje. Jakab gyöngéden mosolygott rá s illegette a száját, mintha úgy akart volna valamit sugni neki, hogy csak ő hallja.

— Mikor mégysz a földnyelvre? — kérdezte Malva a tenger felé bólintva.

— Estére.

— Én is veled megyek.

— Ezt már szeretem.

— Én is megyek — mondá Jakab elszántan.

— Ki hitt téged? — mondá Szereska összehuzva a szemeit.

Oda hallatszott a rekedt harangnak munkára hívó hangja. Szaporán kergették egymást a hangok a levegőben, mintha attól féltek volna, hogy elkésnek s elhalnak a hullámok zajában.

— Majd hiv Malva — mondá Jakab s kihívólag nézett az asszonyra.

— É—én? — csodálkozék Malva. — Minek kellesz te nekem?

— Beszéljünk világosan Jaska — mondá Szereska durván s fölemelkedett. — Ha nem hagysz neki békét, eltángállak. Ha pedig csak egy ujjal is hozzányulsz, agyoncsaplak, mint egy legyet. Fejbe kólintlak s meg vagy halva. Nálam nagyon gyorsan megy az ilyesmi.

Arcza, egész alakja s Jakab torka körül kaparászó csontos kezei nagyon világosan mutatták, hogy mily csekélység nála egy embernek az élete.

Jakab egy lépést hátrált s zavartan mondá:

— Várjunk... majd maga Malva...

— Szót se... azt mondom, hogy kuss! Mi vagy te? Nem neked való a bárány, te kutya. Örülj, ha a csontokat kapod lerágni... no mit bámulsz?

Jakab Malvára tekintett. Zöld szemeivel sértően, megsemmisítően mosolygott s azután oly gyöngéden simult Szereskához, hogy Jakabot kiverte a verejték. Ott hagyták s mikor kissé távolabb voltak, elkaczagták magukat. Jakab dühösen furta jobblábát a homokba s kivörösödött arczczal, nagyokat fujva megállt.

Messze távolban a sivár, fakó homokbuczkák közt egy apró, sötét emberi alak mozgott. Jobbra tőle a hatalmas, vidám tenger ragyogott a napon, balra pedig, egész a szemhatárig nem volt más, mint egyhangu, szomoru, néma homok. Jakab utána bámult a magányos embernek s a sértéstől és határozatlanságtól nagyokat pislogva, mindkét kezével erősen dörzsölte a mellét.

A telepen égett a munka.

Jakab hallotta Malvának erősen csengő mellhangját:

»Ki vette el a késemet?...«

A hullámok csobogtak, a nap fénylett, a tenger mosolygott...

Krónika IV.

A leleplezett szerkesztőség.

— szept. 13.

Idem mester, *A Hét* természettudományi és sporttudósítója, levélben tudatta velünk, hogy átlép a politikai pályára. Tettének magyarázatául elmondja, hogy őt a pálya-változtatásra azok a sikerek indították, amelyeket Ugron Gábor leleplezője: Rimler Gyula ért el »A francia-orosz-osztrák-magyar szövetség szükségessége« című munkájával. Belátja, ugymond, hogy a politikában való érvényesüléshez egyes-egyedül csak lelkesedés szükséges s épp ez az, amivel momentán a legnagyobb mértékben rendelkezik. Végül kér bennünket, adjuk hírül olvasóinknak, hogy már befejezte első politikai művét: »A vörös szerzetes és a Sándor-utca titkai« vagy »Függelékek, Széjegyzetek és Mellékletek« című kötetét, melyben fontos diplomáciai okiratokat tesz közzé. E diplomáciai okiratok egyikét: a *Jelenet a Budapesti Hírlap szerkesztőségében* című politikai leleplezést át is engedi lapunknak arra az esetre, ha könyvéből mutatót akarunk közölni.

Idem mester kívánságát annyival készségesebben teljesítjük, mert a felajánlott mutátvány valóban meglepő dolgokat tartalmaz. E leleplezéseket bizonyára némi kétséggel kellene fogadnunk, ha *Idem* mester tekintélyes forrásmunkára nem hivatkoznék. Ez a forrásmunka azonban minden kétséget eloszlat. *Idem* mester ugyanis Rimler Gyula könyvét idézi, melynek megjelenését az egész sajtó politikai eseményként üdvözölte.

Azok a sorok, amelyekre *Idem* mester támaszkodik, Rimler Gyulánál a következőképpen hangzanak: »X. X. gróf és a Budapesti Hírlap, vagy Magyarország opportunisztikus és hármasszövetséges politikai kormányzatának csődje. Budapest, 1901. márczius. Valahára felébred Magyarországon a közvélemény! A leányzó nem halt meg, csak aludt... A »Budapesti Hírlap« semleges-párti és teljesen független, általános bécsülésnek és népszerűségnek örvend. És jogosan! Rákosi Jenőt, a Párisban is ismert jónévű író, e lap politikai igazgatóját jeles férfainknak egész serege környezi. Így a sokak közt: Kaas báró, Ábrányi, Barna, Vészi, Kálnoki publicisták; György, Gaál, Körözy nemzetgazdászok; Dessewffy gróf, Károlyi Sándor gróf, Vadnay Andor gazdasági írók; Szilágyi, Gyulai, Czobor akadémikusok; Thaly, Horváth, Hentaller történetírók; Eötvös, Mikszáth, Rákosi, Szemere, Erdélyi regényírók; Koboz, Tóth, Papp Zoltán költők; Benczur, Feszti, Márk, Pálík, Fadrusz stb. festők és szobrászok. A »Budapesti Hírlap« legutóbbi számainak egyike, melyet X. X. gróf, magyar főrendiházi tag szivességének köszönhetek, szenzációs vezércikkben tárgyalja Magyarország feladatait. E lap szerint etc...« (L. Rimler Gyula: A francia-orosz-osztrák-magyar-szövetség szükségessége cz. művét 126. l.)

Ezek után átadjuk a szót saját külön leleplezőnknek.

A szerkesztőség.

Jelenet a Budapest Hírlap szerkesztőségében.

(Politikai tanulmány. Rimler Gyula nyomán írta *Idem* mester.)

RAKOSI JENŐ (hazaérkezik nyaralásából s benyit a szerkesztőségbe): Jó napot, Körözy!

KÖRÖZY (a felelős szerkesztő, örömmel ugrik fel a székeről): Isten hozta, igazgató ur!... Mily kellemes meg-

lepetés!... Azt hittem, hogy csak Magyarország pátrónusának: Szent Patricknak névünnepeán méltóztatik hazaérkezni!...

RAKOSI JENŐ: Ugy terveztem, de sajnos, a pannonhalmi soványító kura nem tett jót s haza siettem, hogy megvizsgáltassam magam nagyhirű speciálistánkkal: Baróti Szabó Dáviddal... No, mi ujság? A lappal semmi baj?

KÖRÖZY: Ah, igazgató ur, ne is tessék kérdezni!... Rettentő ez a nyár!... Annyi a boszuságom! Most is, ebben a pillanatban, nem tudom, hogy mit csináljak... Képzeld, nincs vezércikkem!

RAKOSI JENŐ: Hogyan, Vészi nem írta meg?...

KÖRÖZY: Vészi elutazott. Képviselőjelöltnek lépett fel Podóliában s Lepsényi és Szenczi Molnár Albert támogatják a jelöltségét.

RAKOSI JENŐ: Hát Kálnoki?

KÖRÖZY: Kálnokinak az egyik szürkéje beteg s beüzent, hogy míg a saját fogatát nem használhatja, nem jön be a szerkesztőségbe, mert a mi kedvünkért nem fog fiákkeren járni.

RAKOSI JENŐ: Hm, hm. Czuczor se írhat?

KÖRÖZY: Czuczornak a felesége gyermekágyban fekszik.

RAKOSI JENŐ: Akkor hát magam írok. Milyen vezércikk kell ma? Szenzációs vagy egyszerű?

KÖRÖZY: Ma egyszerű kell, a szenzációsakból egy kicsit sokat adtunk az uborka-szezonban.

RAKOSI JENŐ: Semleges meg van elégedve a lappal?

KÖRÖZY: Mióta az igazgató ur elutazott, Semleges csak kétszer jelent meg a redakcióban. Először azzal jött, hogy hitbizományt akar alakítani, másodszer nagy lármát csapott s elkergette a korrektort...

RAKOSI JENŐ: Kit? Kenedi Gézát? Kemény Zsigmond óta nem volt ilyen jó korrrektorunk!

KÖRÖZY: Magam is sajnáltam. De hát mit csináljunk? Semlegesnek vannak ilyen apró szeszélyei s azt meg kell adni neki, hogy egyébként nem igen avatkozik a szerkesztésbe.

RAKOSI JENŐ: Hát a kerületekből mi hír? Pártunk erősödik?

KÖRÖZY: Ha hihetünk az előjeleknek, a jövő országgyűlésen legalább százhusz Semleges-párti képviselő lesz.

RAKOSI JENŐ: Tevőleges gróf meg fog pukkadni.

KÖRÖZY: Semleges különben dicsérte a lapot. Csak a vizállás rovat ellen voltak némi kifogásai.

RAKOSI JENŐ: Pedig bizony a közgazdasági rovatunk is elég rossz. Mit csinál az a Dessewffy Emil? A heti szemléi egyre unalmasabbak.

KÖRÖZY: Lássá, igazgató ur, mennyit kértem, hogy Klauzál és Tárkányi Bélát ne tessék elbocsátani!

RAKOSI JENŐ: Hát Károlyi Sándor? Pontosan eljár a börzére?

KÖRÖZY: Ó, igen. Szolid, megbízható fiu. Ámbár az utóbbi időben veszedelmes hajlandóságokat észlelek rajta. Mindenáron rám akarja kötni a lírai költeményeit, egyet már sikerült is becsusztatnia a lapba.

RAKOSI JENŐ: Hát ha beválnak a versei, csak adja ki. Verseik dolgában úgy se vágyunk elkényeztetve. Tóth-

nak a költeményei egyre egyhanguabbak Igaz, a Mikszáth regényeiből is sok, ami sok. Szinte fellélekzettem, mikor láttam, hogy az új regény már nem Mikszáthtól, hanem Erdélyi Jánostól való. Erről jut eszembe, hogy jó volna, ha beszélne Eötvös Józsival . . . Ő már rég nem irt, s az ő francziás, pikáns történeteit nagyon szereti az olvasó.

KÖRÖZY: Egyelőre nincs szükségünk új regényre. Három is van raktáron. Az egyiket Bacsányi János, a másikat Barna Dóri, a harmadikat Zrinyi Miklós írta.

RAKOSI JENŐ: Bacsányival petit cikkeket kellene írtni. A lap nem elég élénk; a tárcza is hanyatlík. A Gyulai Pál humoreszkjei igen erőltetettek s az a gyanum, hogy egyik-másik csevegését kétszer is leközli. A Czobor tárczái már komolyabbak, de ezek meg iszonyuan szentimentálisak. Még legélvezetesebbek a tárczarovatban a Szinnye József divat-cikkei.

KÖRÖZY: Gyulainak az a hibája, hogy egy kicsit könnyen veszi a dolgot. Minden idejét lefoglalja a lóverseny s a heti tárczáját csak úgy sebtében írja meg. De a jockeykról nagyon ügyes karczolatot irt.

RAKOSI JENŐ: Hej, Körözy, ön már nem emlékszik arra az időre, mikor a »Budapesti Hirlap« tárczáit még Mátyás Flórián, Dugonics és Henszelmann irták! Olvasta ön a Mátyás Flórián »Kazánkovács«-át? Nem? Kár. Henszelmannak még abban nem volt párja, ha valami csipős dolgot kellett izléssel elmondani.

KÖRÖZY: Azért most is vannak ügyes embereink. A Horváth Misi történelmi tárczái például igen élvezhetőek.

RAKOSI JENŐ: Ő benne azt az egyet nem szeretem, hogy a históriának folyton csak a női alakjaival bibelődik. Kézaiban több a változatosság, de Kézai kissé szárazon ír.

KÖRÖZY: Mit szól igazgató ur a Fraknoi Vilmos riportjaihoz?

RAKOSI JENŐ: Az utolsó, amit olvastam, a dobucjai gyilkosságról szóló, határozottan sikerült. De annál szerencsétlenebb volt az a rajz, amelyet Benczur a Pap Béla kivégzéséről pingált. Igaz most jut eszembe, hogy egy újítást határoztam el. Ennek a Fadrusznak igen kevés hasznát veszszük a lapnál. Már-már arra gondoltam, hogy felmondok neki, de azután az az ötletem támadt, hogy megdolgoztatom a lusta frátert. Ezentul minden éjjel be kell járnia. Ön esténként kiválaszt öt-hat érdekesebb újdonságot; a javát rajzoltassa meg Benczural, Fesztyvel, a többit pedig Fadrusz faragja ki.

KÖRÖZY: Ez elevenné fogja tenni a lapot.

RAKOSI JENŐ: Az olvasó ma már megköveteli, hogy kellőképpen kidomborítsuk előtte, ami nevezetes.

KÖRÖZY: Nem is szólva arról, hogy az előfizető így lassankint egy kis kalváriát gyűjthet össze . . .

RAKOSI JENŐ: Új dolgokat kell kitalálnunk, mert a stagnálás visszaesés.

KÖRÖZY: A külpolitikai rovattal okvetetlenül kellene valamit csinálni. De erre ma csak egy alkalmas embert tudok egész Európában . . . Nagy tudás, széleskörű tájékozottság, diplomáciai érzék . . .

RAKOSI JENŐ: Rimlert gondolja, ugy-e?

KÖRÖZY: Minthogy Delcassé nem eléggé megbízható, másról nem igen lehet beszélni.

RAKOSI JENŐ: Biz ez nagyon kívánatos volna. De egy nagy baj van.

KÖRÖZY: Nem tehetjük, amit óhajtunk, ugy-e?

RAKOSI JENŐ: No igen. Rimler engesztelhetetlen ellensége a hármasszövetségnek s ettől a meggyőződésétől lehetetlen eltértenünk.

KÖRÖZY: Azt hiszem, ehhez a német császár is gyöngé legény.

RAKOSI JENŐ: Akkor hát le kell mondanunk erről az ábrándról. Mert bár a világ függetleneknek vél bennünket, végre is vigyáznunk kell . . . (sugva) hogy Semleges meg ne haragudjék!

Idem.

INNEN-ONNAN.

Ő A két Bernstein. Bernstein ur lehet ifjabb és lehet idősebb, lehet Sándor és lehet K. H., lehet szóke és lehet barna, lehet karcsu és lehet testes, de az bizonyos, hogy mindenesetre csak demokrata lehet. Liberális demokrata, aki címre, ordóra épp olyan keveset ad, mint a voltra, ami nem reális alapja a hitelnek. Mégis megessett ime, hogy két Bernstein tusára kélt egy címért és egy kitüntetésért és a bíróság előtt hadakozik érte. Ifju Bernstein Sándor azt vitatja, hogy övé a cím és övé a medália, a másik azonban nem enged és azt mondja: vagyok olyan ifju, mint te és vagyok legalább is olyan Bernstein, mint te, a cím és a kitüntetés tehát éppen olyan joggal illehet engem is, mint téged. Az egyik Bernstein azt mondja, hogy a másik csak tévedésből kapta meg a kitüntetéseket: a másik Bernstein azt mondja, hogy illoyalítás feltenni a király kabinetirodájáról, mintha az még tévedni is tudna. Mindnyájan emberek vagyunk, replikáz az egyik Bernstein és tévedni emberi dolog. Ha a kabinetiroda tévedhetett, mikor nekem kézbesítette a kitüntetéseket — vág vissza a másik Bernstein — tévedhetett akkor is, mikor neked akarta adni őket. Szóval a két Bernstein esete nagyon bonyolult, mert mind a kettő elég érdemet érez magában az érdemrendre és ime demokraták között is galibát csinál az, ha több az érdem, mint az érdemrend.

* * *

!! Phryne a bírák előtt. (Variáns az e heti öngyilkosság-hoz.) A szóke bestiát kétezer és háromszáz év múltán ismét az areopág elé vezették. Ő újra levetette minden ruháját és Athéne bírái előtt újra ott állott a mezitelen oszlop, a fehér hus erőszakosságával, a szerelem egész ragyogó konokságában. És így szólt:

Ti azzal vádoltok, hogy egy görög ifju Phthiotisból miattam tönkre ment és ledobta magát egy szikláról a Hellepontusba. Sulyos vád! de igaztalan. Ti millió drachmát adtok Alkamenesnek egy szobraért, egy vázáért, egy nemes lóért vagy ritka kutyaért. Milliókat fektetnek bele az emberek egy ezüstbánya kiaknázásába: épen csak engem zsákmányolhat ki olcsó pénzen bárki is! Engem, aki tökéletesebb szép vagyok Trimanthes drága festményeinél és a korinthusi oszlopnál. Aki miattunk tönkre megy, vajjon sajnálhatja-e pusztulását? Nem szép-e a halál a sok kedves óra után, amelyet a mi puha

bársonyunk közt tölt? Irigyeljétek és ne sajnáljátok őt! A tudós megfizet szemével az életéért, hogy kutat sok éjszakákon át, a katona vérző sebek árán szerzi meg a dicsőséget — miért ne fizessen meg az életével az, aki elérte minden vágyát a földön — mert ő ezt tüzte ki legfőbb célul — és résztvevett a testi nagy szüretén! Hát nem csinálunk mindent úgy, ahogy a szeretőink akarják; nem mutatkozunk-e vajjon velük nyilvánosan a nemzeti versenyeknél és a lakomákon, a barátaink nagy irigységére? A karjaink közt — igaz — nem csirázik a nyugalom, mert a béke csak a paplakokban van. De ők a szerelem boltívei alá sietnek, a friss gyepadokra, és amikor közel vannak a szerelmi éhhalálhoz, mi megmentjük őket. És a mohó folyondárok körülfontják a hetaera szegény testét! Ha jönne Pindaros, a költő, Anaximenes, a bölcs, szívesen odaadnók magunkat és nem kérnék cserébe aranyat és elefántcsontot. De jönnek kalmárok és kisebb magisztrátusok, akik nem értik meg a szépségét annak a testnek, amely be van ültetve lázzal és rózsákkal. Ha ezek hozzáérnek virágágyainkhoz, mi minden összeölelkezéssel ámulást követünk el a szép ideáján, mint az a művész, aki a képét eladja egy laikusnak. És még ők jajgatnak, hogy mi törünk-zuzunk! Ők, akik felszivják a hetaerák királynői vérért és idővel kioltják szemükből a fényt!

Phryné gyönyörű volt. Illata olyan, mint a felszántott föld kipárolgó ize, ám, amikor beszéde végéhez ért, egy könnyecsepp hullott le keblére, amelynek két főoltára már lassan roskadozott.

* * *

Mac Kinley haldoklik. Amikor e sorokat rovom, az a hír hallatszik róla, hogy utolsó óráit éli, de nem lepne meg, ha holnap reggelre azt olvasnám, hogy tíz csibukot szivott el a jó étvágygyal költött el őt marhagulyást. Az eddigi hírek is ily szeszélyesek voltak. Az első telegramm azt mondta, hogy az elnök halálát minden percében várják, a második már arról regélt, hogy két hét múlva makk-egészséges lesz. S mikor Amerika öröm-árban uszott, egyszerre mást gondolt a tudomány s Mac Kinley végső pillanatait jelzi. Ez ellentmondó híradásokból azt lehet következtetni, hogy az ember élete Isten kezében van, de azt is, hogy az amerikai orvosi tudomány, sőt az amerikai betegség is gyönyörű humbug, amelynek vakmerősége és változatossága tulatesz az óvilági csöndes Aesculapon és Thanatoson. Lehet különben, hogy legigazabb az a variáns, mely a forceirozott jóléti sürgönyök alapját még lebonyolítottan bőrüzegyletekben keresi. Mert az elnök állapota elsőrangú bőrkezdés volt. Megérhetjük, hogy az elnökök értékét ezentul a tőzsdei árfolyamok közt fogják jegyezni.

* * *

Ő A végrehajtó. A pénzügyminiszter ur ő exczellenciája rendeletet adott ki a végrehajtóknak, hogy az adót a lehető legnagyobb gyöngédséggel kell behajtani. Szeretettel ekzekváljanak és meghatottan, udvariasan, lovagiasan licitáljanak. Hogy mi az oka ennek a rendeletnek, az mellékes. Azt mondogatják, a tiszta választás érdekében történt volna, hogy egészségtelen düh ne zavarja meg a kormánypárti meggyőződés tisztaságát, de ez csak kombináció. A valóság az, hogy az adót ezentul is be fogják hajtani, vigasztaló azonban, hogy ez az aktus ezentul nem lesz olyan zordon, mint ezelőtt. A rideg végrehajtó fogalma eltűnik a köztudatból és helyébe a szeretetre méltó végrehajtó alakja lopódzik be a szívekbe. Végrehajtó csak a tökéletes charmeur lehet, pompás csevegő, finom és gavallér lélek, aki ha belép, verőfény száll vele a lakásba.

Mialatt a butorokat összeírja, előadja a legfrissebb pletykákat a ház úrnőjének, bókokat mond a házikisasszonynak, a házigazdával versenyt szidja a kormányt és cukrot ad a kicsikéknek. Ilyen módon minden családnak valóságos ünnepe lesz az, amikor a végrehajtó eljön és mikor távozik, egy házikisasszony se mulasztja el megmondani neki, hogy legyen más-kor is szerencséje. Ha pedig licitációra kerül a sor, a végrehajtó versenyt fog sirni a zokogókkal és az ő könnyei is odahullnak az utolsó párnára, amit elvitt. Hanem azért csak elviszi és a gyöngéden megezekvált polgárnak még az a vigasztalása se marad, hogy szidja a végrehajtót. Azt a kedves, aranyos jó embert!

* * *

Ő A szegény ember szíve. Hoffmann urat, aki városi képviselő Berlinben, megszállta Mátyás király szelleme, áruhát öltött és elindult kitapasztalni a szegény ember sorát. Elment a hajléktalanok menhelyére. Hadd látom — ugymond — boldog-e Berlinben a hajléktalan? Hoffmann ur szerencsésen bejutott a hajléktalanok házába, de ezzel még nem ért véget a szerencséje. A humanitás alkalmazottai úgy eldöngették, mint a hivatásos hajléktalanok közül is keveset és a képviselő ur kék foltokkal a testén hagyta el az emberbaráti intézetet. Ebből megbizonyosodhatott, hogy az inkognitóját csakugyan jól megőrizte és ha elolvasta volna azt a krónikát, amelyik egy pár hete jelent meg *A Hétben a Szegény ember szívéből*, akár táviratilag fejezhetné ki az elismerését a szerzőjének, hogy — igazat irt. A szegény ember rosszul bánik azzal, aki felett ő uraskodhatik és mert a módosak humánus intézeteinek is szegény emberek az alkalmazottjai, a jótékonyság simogatását ezeknek a szegény embereknek a kérges keze bizony sokszor kék foltok alakjában közli a még szegényebbekkel. Ezen gyökeresen a Hoffmann ur tanulmányutja nem fog változtatni. A tanulság az ő számára annyi lett, hogy akinek van pompás otthona, az ne menjen a hajléktalanok menhelyére, a menedékház új szolgálói számára pedig, akiket az elcsapandók helyére vesznek az, hogy most már bátran folytathatják az elődeik eljárását, mert még egy városi képviselőnek alig lesz kedve megriszkírozni a Hoffmann ur tanulmányutját.

* * *

Ő A választás haszna. Miután törvénybe foglalták a választások tisztaságát és a jelölt urak tisztán potyára követelik a szegény választó meggyőződését, sok öröme nem lehet már az embernek az alkotmányos küzdelemben. De azért van egy némely haszna a választásnak most is. Csak amolyan erkölcsi, az igaz, de ez is valami. Nincs nadrágos ember, aki valamelyik plakáton szép nagy betűkkel kinyomtatva ne gyönyörködhetné a nevében lelkes hangú felhívás alatt. Akad szerencsés, akinek két különböző plakátra is felvitte a nevét a Gondviselés és a kin így két párt is hajbakap. Ez azonban csak a személyes hiúság apró dicsősége, sokkal fontosabb és örvendesebb az, hogy a választási küzdelem hevében az ország lakossága legalább is megháromszorozódott. Olyan községekben, ahol eddig csak kétezer lélekről tudott a statisztika, most az ujságok híradása szerint négy-ötezer választó élte a szónokló szeretve tisztelt jelöltet, az összes jelöltek hallgatósága pedig már idáig is volt vagy kétmillió. Ezt alapul véve, Magyarország mai lakossága a legszerényebb számítás szerint is legalább ötvenmillió lélek, ami tudatnak is felemelő. Fájdalom azonban ez a számítás nem egészen autentikus. A választók a választás napján tudvalevőleg meg szoktak fogyni. A nagy szaporodás tehát nem bizonyos, csak — választási nyelven szólva — amolyan: több, mint bizonyos.

* * Cselédváltozás van . . . Rimler Gyula legújabb leleplezései szerint Ugron Gábornak 1900. január elején kellett volna Párisba menni, hogy a rejtélyes »gyárosnak« szőröstül-bőröstül kiutalványozza a hármasszövetséget. A nagy akciónak, amelyen hír szerint milliók csüggttek, ez lett volna a clou-ja. Évek munkája, tanulmányok, döngő beszédek, külpolitikai diplomatáskodások, összeköttetések ezen a napon találtak gyújtópontra. Egy kis akadály csapott azonban közbe. Ugron Gábor nem mehetett el Párisba. Miért? Talán a kémek akadályozták meg, talán hadosztályokat állítottak Marchegg elé, talán Magyarország kormánya sirva borult lábához, könyörögvén, hogy ne tapossa el, avagy maga az Uristen szólott hozzá a csipkebokorból? Nem. Cselédváltozás volt; az inasa elcsapódott s mást kellett keresni. A rabonbán szomorúan írta Rimlernek: »Nem mehetek Párisba a gyárhoz, mert újé, cselédváltozás van«. Oh, jaj, kellett ez a pofon Magyarország külpolitikájának? Szabad volt-e kimondani, hogy a honhaza diplomáciája a János legény felmondási idejével áll szerves kapcsolatban? Megérdemeltük, hogy az orosz czár gunyosan mosolyogjon felettünk, lévén neki jobb cselédszerzője? Oh, nem, nem, nagy férfi, ezt nem kellett volna tenned. Ha már eladtad a hármasszövetséget, legalább a czupringeri kar érdekét viselted volna sziveden, miért nem fordultál a *Friss Ujság* hirdetési rovatához? Most visszavonulva magányodba, fontold át jól a dolgot s ha újra politikára adod magad, ne Macchiavellit olvasd, hanem jó mindenest és mosogató-leányt válassz magadnak. Akkor talán még lehet Goluchovsky belőled.

* * *

¶ **Páris Amerikában.** *Laboulaye* megfordulna a sirjában, ha látná, hogy rövid harmincz év multán ennyire valóra vált az ő fantasztikus álma, ha nem is úgy, mint ahogy azt *Laboulaye* megálmodta. Nem a bünös, reakcióba süppedt Páris öltötte magára a szabad Amerika erényeit, hanem Amerika tanulja el Páris büneit a megijesztett nebulók mohó szorgalmával. Mert hiába hirdeti a new-yorki szabadság-szobor, hogy az ő régiójából minden polgár egyforma. Azért ha egy czukraszlegényt ölnek meg, akkor csak a jogrend van megsértve, de ha MacKinleyt lövik le, akkor — magyarán szólva — lőttek az aranypártnak. És amikor a börzén az árfolyamok a tarantellát tánczolják, akkor vigye az ördög a polgári jogokat és a szent alkotmányt. Az Egyesült-Államok minden ezüstellenes polgára bosszuért kiált és átkozza magában a humánus paragrafust, amely még az elnök-gyilkos fejére is csak tiz esztendő feyházát mér.

— Kötelet a nyakába! — kiáltja a reszkető *Czolgosz* felé a közvélemény és ha már *intenzíve* nem töltheti ki a boszuját, *extenzíve* teszi azt.

Ha már *Czolgosz* ki nem tombolhatja a dühét, bűntársakat keres, akikre rázudithassa a fölösleget. *Czolgosz* azt vallotta, hogy az ő lelkületére nagy hatással voltak a *Goldmann Emma* szocialista értekezései. Helyes! Le kell hát tartóztatni *Goldmann Emmát*. Ez nem a gondoltszabadság letiprása. Ez boszu a lelőtt elnökért és példaadás a jövőre. *Czolgosz* azt is mondta, hogy ő sokat tanult a lapok anarchista-izü cikkeiből. Helyes! Meg kell hát büntetni ezeket a lapokat. Ez sem a sajtószabadság eltörlése. Csak boszu. És hogy mindenféle kétes lelkületű emberek össze ne seregljenek Amerika földjén, a legnagyobb elővigyázat: al kell megrostálni a bevándorlókat és az utasokat. Ez nem a mozgás szabadságának megsértése, ez is csak boszu és pusztá óvatosság. Aztán az elnöki kézszorításokról szó sem lesz a jövőben, bármily büszke legyen is arra a yankee. A polgárságot ezután rendes katonai kordon fogja hátraszorítani, ha az elnök kocsjába száll és ez sem lesz a polgári egyenlőség elvének a kigunyolása. Ez is csak elővigyázat, semmi más . . . Nem kell félni, a nagy köztársaságnak csak a tartalma változik meg, a formája a régi

marad. És ez így is van rendjén. Ez a kor nem bírja a terhes örökséget, amit a forradalmak hagytak reá. Görnyedezve, roskadozva czipeli a nagy elveket és amit sok millió ember véres önfeláldozása emelt magasra, azt ő egy pisztolylövés zajára porba ejti.

KÖZGAZDASÁG.

A *saison* kezdetén a modern ember jó szabó után néz. Nehezen választhat jeleebbet, mint a *Weiner* és *Grünbaum* ismert czéget, mely civilben, egyenruhában a divat terén régen vezet. E helyen is olvasóink figyelmébe ajánljuk a czég mai hirdetését.

A Magyar leszámítoló- és pénzváltóbank 1901. első félévi mérlege az összes terhek levonása után a mult évről áthozott 203.979 K. elővitel betudásával 1,113.864 K. tiszta nyereséget mutat ki, a mult évi 1,287.024 K.-val szemben. Az elővitel levonása után az 1901-iki tiszta kereset 909.884 K., az 1900-iki 1,009.578 K.-val szemben, úgy, hogy az 1901-iki tiszta kereset az előbbi évvel szemben 99.694 K. csökkenést mutat. A veszteség- és nyereségszámla a következő: *Nyereség*: nyereségmaradvány-áthozat 1901-ről 203.979, *nyereség értékpapírokon, váltóüzletben és bizományüzleteken* 164.887, *nyereség külföldi váltókon* 19.830, *különféle nyereségek*: bankosztály 20.456, áruosztály 38.129, jutalékszám: bankosztály 104.875, áruosztály 106.988, kamatszám: bankosztály, a passziv kamatok levonása után 688.105, áruosztály 343.794, *nyereség a budapesti és vidéki közraktárakból, az összes költségek, valamint az előbbieknél a szerződészerű leírások és törlesztések, az utóbbiaknál pedig a befektetett tőke 5%-os kamatának levonása után* 180.640, *budapesti ház jövedelme* 55,866 K. Összesen 1,927.555. — *Kiadás*: adó-számla 218.265, *tiszti fizetés, portó- és költség-számla*: bankosztály 465.117, áruosztály 108.568, *veszteség társas üzletekben* 1739. kétes követelések számla: bankosztály 20.000, összesen 813,691 K. *Nyereség* 1,113.684 K. A kamat-számla eredménye az előző évvel szemben tetemes csökkenést mutat. Ennek főleg az a magyarázata, hogy a különösen tavasszal uralkodó pénzhiány folytán a rendelkezésre álló nagy tőkék úgy a váltóleszámításban, mint a lombard és egyéb üzletekben nem voltak kedvező kamatláb mellett elhelyezhetők, míg viszont a folyton szaporodó betétek nagy részénél az eddigi kamatlábat kellett fentartani. A konzorcziális számla az előző évi csekély nyereséggel szemben kis veszteséget mutat föl. A lefolyt félévben számoltatott ugyanis el a 4%-os fővárosi kölcsönszindikátusnál mutatkozó lényeges veszteség, melyet a hasonlóképp lebonyolított és végleg elszámolt *Kohlenindustrieverein* részvények konzorcziumánál elért nyereség nem birt teljesen ellensúlyozni. Az értékpapír és bizományi üzlet számlája az előző évvel szemben jóval kedvezőbb. Kedvezőbb volt az áruosztály is, dacára annak, hogy a raktárüzlet valamivel kevesebbet jövedelmezett. Egyéb számláknál az előző évvel szemben számbavehető különbség nem jelentkezik.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos: KISS JÓZSEF.

Weiner és Grünbaum Budapest, Váci-utca 2. sz.

Egyéves önkéntesek
Egyéves önkéntesek
Egyéves önkéntesek
Egyéves önkéntesek
Egyéves önkéntesek
Egyéves önkéntesek

részére küld díjtalanul árjegyzéket.
részére készíti a legelegánsabb egyenruhákat.
részére sorozási kérvénymintákat díjtalanul küld.
részére legolcsóbban készíti az egyenruha-felszerelést.
részére minden katonai ügyben díjtalanul ad felvilágosítást.
részére: újabban kiadott utbaigazítási könyvet díjtalanul küldi.

Weiner és Grünbaum Budapest, Váci-utca 2. sz.

Megjelent!

Kóbor Tamás regénye: **BUDAPEST.**30 ivnyi tartalommal. **Ára 4 kor.** Megrendelhető **A HÉT** kiadóhivatalában.**ELADÓ:** Uj, nagy, erős szerkezetű **WINTER-féle** elektromos gép. VIII., Röck Szilárd-u. 18. szám.**Kiss József összes költeményei**Első olcsó kiadás. Ára bérmentve küldve 3 K. 20 f.
Megrendelhető **A HÉT** kiadóhivatalában.**Haris, Zeillinger és Társa**

a kék csillaghoz.

Budapest, IV., Váci-u. 16.

Ajánlanak a közeledő iskolaév alkalmából
teljes fehérnemű felszereléseket
intézetekbe vonuló leány- és fiu-gyermekek részére.
— Költségvetésekkel készséggel szolgálunk. —**Royal szálloda. Budapest**

A főváros leglátogatottabb étterme.

Esténként az elite-közönség és a művészvilág
találkozó helye.

Minden este cigány-zenekar.

Smidt Károly, igazgató.**Kurczk
& Tsa**Photozinkografiai
műintézete
készíti a legjobb
Clichéket
mindennemű
nyomtatványhoz

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca-13

Magyar királyi államvasutak.**Legolesőbb utazás Olaszországba és Dél-Franciaországba.**

Budapest—Dombóvár—Fiumén át a magyar-horvát tengeri gőzhajózási társaság Fiumé és Velence, illetőleg Ancona közt közlekedő gőzhajói igénybevételével.

Hajójáratok menetrendje

márczius hó 16-tól—október hó 31-éig:

1. *Indulás Fiuméből Velencébe.*Minden kedden és csütörtökön reggel 7 órakor.
Minden szombaton este 8 órakor.2. *Indulás Fiuméből Anconába.*

Minden hétfőn és szerdán reggel 7 órakor.

3. *Indulás Velencéből Fiuméba.*

Minden szerdán és pénteken reggel 7 órakor.

4. *Indulás Anconából Fiuméba.*Minden kedden és csütörtökön reggel 7 órakor.
Minden szombaton este 8 óra 30 perczkor.
Menettartam 10 óra.

Menetdíjak a hajó átkelési díjával együtt:

Honnan	Hová	Pénz- érték	Gyorsvonat			Sz. v.
			I.	II.	III.	
o s z t á l y						
Budapest	Velence vagy Ancona	kor.	34.—	26.—	14.—	
>	Cannes	fres	116'15	83'60		
>	Firenze	>	73'50	53'90		
>	Genova	>	89'25	64'90		
>	Grasse	>	118'30	85'05		
>	Lyon	>	128'25	91'50		
>	Marseille	>	137'75	98'20		
>	Milano	>	69'95	51'40		
>	Napoli	>	100'55	72'85		
>	Nizza	>	112'70	81'25		
>	Roma	>	73'75	54'05		
>	Torino	>	89'10	64'80		
Bécs	Velence vagy Ancona	kor.	47'10	34'80	18'20	
Berlin	>	márka	95'60	68'40	38'50	
Breslau	>	>	71'20	51'70	28'90	
Hamburg	>	>	122'20	88'10	52'30	

A gőzhajókon egy ágyért 2 korona utánfizetendő.

A hajó-átkelési díj magában Fiuméből Velencébe vagy Anconába:

- Diszterem hálólhelyyel együtt 16 kor.

I. osztály > 12 >

III. > (fedélzet) 6 >

A gőzhajóknak a Budapest—Fiume közt forgalomban levő gyorsvonatokkal, valamint Velencében és Anconában a Róma, Nápoly, Bari, Brindisi, Bologna, Milano stb. felé induló, illetve onnan érkező olasz vonatokkal közvetlen csatlakozásuk van. Fiumében a vonatok a gőzhajók kikötő helyéig közlekednek s onnan indulnak.

Fiuméből Dalmáciába naponként indulnak gőzhajók, ezek közül hetenkint 4 gyorsjárat és pedig Zarába, Matkoviča, Raguzába és Cattaróba, melyek menetrendje az >Utmutató<-ban foglaltatik.

Menetjegyeket és csoportosítható körutazási jegyeket a fentnevezett állomások, ugyszintén a magy. kir. államvasutak városi menetjegy-irodái Budapesten és Bécsben, továbbá a Cook Tamás és fia cég utazási irodái Budapesten és Bécsben adnak ki, hol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Rajna—westfáli—osztrák—magyar vasuti kötelék.

>Kéreg (fakéreg), aprított< a fenti kötelékforgalomban ugy osztályoztatik, mint >kéreg (fakéreg), őrlött (cserháj, timárcser)<, miért is ily küldeményekre az 1899. évi október hó 1-től érvényes II. rész, 4. füzetében foglalt 2d kivételes díjszabás díjtételei alkalmaztatnak.